

การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนและจัดทำแผนที่เดินดินหมู่บ้าน บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่
14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวจิระวรรณ กัลโยธิน และคณะ

คณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์

รายงานนี้ได้รับการอุดหนุนการวิจัย
จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563
เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2564

การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนและจัดทำแผนที่เดินดินหมู่บ้าน บ้านใหม่คลองเตยหมู่ที่
14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดนครราชสีมา

นายจิรายุ	ไม่ย่อท้อ
นางสาวจีระวรรณ	กล้าโยธิน
นางสาวชิรญาณ์	พึ่งกิ่ง
นางสาววาสนา	ศรีจัตรัส
นางสาวอมรรัตน์	อิติปิ

รายงานนี้ได้รับการอุดหนุนการวิจัย

จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ประจำปี

งบประมาณ 2563

เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2564

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนและการจัดทำแผนที่เดินดินหมู่บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดนครราชสีมา” เล่มนี้สำเร็จลงได้เนื่องจากบุคคลหลายท่านได้กรุณาช่วยเหลือให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ ให้คำแนะนำปรึกษา ความคิดเห็น และกำลังใจ

คณะผู้จัดทำวิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กนกพร นิมพลี ประธานที่ปรึกษาโครงการวิจัย ที่ได้กรุณาให้ความรู้ ให้คำแนะนำในการจัดทำวิจัยเรื่องนี้จนสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้ให้กำลังใจในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณชาวบ้านบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดนครราชสีมา ทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์รวมถึงช่วยเหลือคณะผู้จัดทำวิจัย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้วิจัยนี้สำเร็จลุล่วง และขอขอบคุณนักวิชาการ เจ้าของตำรา ผู้ช่วยสืบค้นข้อมูลทุกท่าน ที่ทำให้รายการวิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

วชิรญาณ ฝรั่งและคณะ

2564

คณะมนุษยศาสตร์

และศึกษาศาสตร์

ชื่อรายงานวิจัย : การศึกษาประวัติศาสตร์และแผนที่เดินดินหมู่บ้าน บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อผู้วิจัย : นางสาวชिरุณณ์ พึ่งกิ่ง

ศิลปะศาสตร์บัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคม

ปีที่ทำการวิจัย 2563

อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ดร.กนกพร ฉิมพลี อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ด้วยกัน3อย่าง คือ เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพของบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา และเพื่อจัดทำแผนที่เดินดิน ของบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลบ้านใหม่คลองเตย อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ของหมู่บ้านบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์ โดยประเด็นคำถามมี 5 ขั้นตอน คือ ด้านแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับแผนที่เดินดิน แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า

1.บริบทชุมชนของบ้านใหม่คลองเตย มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน เมื่อก่อนเป็นบ้านคลองเตยหมู่ที่ 5 จนกระทั่งปี2547 นายวิเชียร กูดกิ่ง ได้ขอทางราชการแยกการปกครอง จนกลายเป็นบ้านใหม่คลองเตยหมู่ที่ 14 เกิดขึ้น ที่ตั้งอาณาเขตของหมู่บ้าน บ้านใหม่คลองเตยมีพื้นที่ทั้งหมด 34,137 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกัน 3 หมู่บ้านคือ ทิศเหนือติดบ้านคลองเตยหมู่ที่ 5 ทิศใต้ติดกับบ้านตะกุดรั้วหมู่ที่ 4 ทิศตะวันออกติดกับบ้านโคกสะแกราชหมู่ที่ 3 และทิศตะวันตกติดกับบ้านคลองเตยหมู่ที่ 5 การคมนาคมของบ้านใหม่คลองเตยมีการคมนาคมที่สะดวกสบาย เนื่องจากติดกับถนนหลวงชนบท สาย นม.3115 และหมู่บ้านไม่ไกลจากตัวเมืองปักธงชัย เพียง 15.4 กิโลเมตร ลักษณะภูมิอากาศของบ้านใหม่คลองเตย มีการแบ่งกัน 3 ฤดู คือ ฤดูฝน ฤดูหนาว และ ฤดูแล้ง ลักษณะการปกครองของบ้านใหม่คลองเตย มีผู้ใหญ่บ้านมาแล้ว 4 คน คือ นาย ก้อน รักษากิ่ง นาย มานะ เกตุกิ่ง นาย วิเชียร วัตกิ่ง และ นาง ดาบส กูดกิ่ง จำนวนประชากรของบ้านใหม่คลองเตย มี 733 คน ชาย 381 คน และ หญิง 352 คน ระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ถือว่า บ้านใหม่คลองเตยมีความพร้อมเกือบดี เนื่องจากมีถนนลาดยาง มีไฟฟ้าเข้าถึงทุกบ้าน มีประปาให้ใช้ได้ทุกหลังคาเรือน แต่ด้านการศึกษาโรงเรียนบ้านคลองเตย มีการสอนถึง ประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 และมี กศน.สะแกราชตั้งอยู่ ไม่มีการสอนระดับมัธยมศึกษา หรือ ระดับมหาวิทยาลัยในละแวกนั้น และ ด้านสาธารณสุข บ้านใหม่คลองเตย

ไม่มีโรงพยาบาล หรือ รพสต. เลย เวลาเจ็บป่วยชาวบ้านก็ต้องไป รพสต.บ้านโคก หรือ ไปโรงพยาบาล
ปึกธงชัยแทน เศรษฐกิจบ้านใหม่คลองเตย การประกอบอาชีพของชาวบ้านจะไม่ประกอบอาชีพเดียว
โดยอาชีพหลักของชาวบ้านคือการทำนา อาชีพรองจะไปด้านทำไร่ทำสวนหัตถกรรมและรับจ้างทั่วไป

2.การจัดทำแผนที่เดินดิน บ้านใหม่คลองเตย ได้จัดทำแผนที่เดินดิน ไว้เพื่อภายในอนาคต
หากมีการต้องสละที่ดินให้ที่สาธารณะ เช่น เสไฟฟ้า หรือ ถนน เพิ่มเติม หรือศึกษาด้านลักษณะทางน้ำ
ไหล ทางป่า การจัดทำแผนที่เดินดิน นี้เพื่อประโยชน์ของชุมชน เป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน
และ จัดทำแผนที่เดินดิน ให้หมู่บ้านและจัดทำเป็นข้อมูลเพื่อสะดวกต่อผู้ที่มาศึกษา

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ.....	ข
สารบัญ.....	ง
สารบัญ รูปภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหาการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
คำนิยามศัพท์เฉพาะปรึกษา	3
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	5
แนวคิดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชน	5
ความหมายประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	8
แนวความคิดเกี่ยวกับแผนที่เดินดิน	10
แนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมชุมชน	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	36
ขั้นตอนในการศึกษา	36
เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
การวิเคราะห์ข้อมูล	38
ระยะเวลาในการวิจัย	38
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	39
ประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา	39

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ลักษณะทางกายภาพบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา	42
การจัดทำแผนที่เดินดิน บ้านใหม่ คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบล สะแกกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา	43
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	46
สรุปผลการวิจัย	46
อภิปรายผลการวิจัย	47
ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย	48
ข้อเสนอแนะ	49
ภาคผนวก	51
รายชื่อผู้ให้ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	52
ภาคผนวก ข	57
ภาพถ่ายกิจกรรมลงพื้นที่	57
ประวัติย่อผู้ทำวิจัย	61

สารบัญ รูปภาพ

รูปที่	หน้า
1 ปรางค์กู่เกษม.....	41
2 นาในหมู่บ้าน บ้านใหม่คลองเตย.....	42
3 แผนที่เดินดิน บ้านใหม่คลองเตย.....	45

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ประวัติศาสตร์ชุมชน เป็นการศึกษาเรื่องราวความเป็นมาของคนในชุมชนในด้าน ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมซึ่งมีในการทำวิจัยเกี่ยวกับชุมชนเพราะจะช่วยให้เราเข้าใจที่มาที่ไป ของชุมชน และสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนเมื่อไปศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนอย่างลึกซึ้ง และสามารถนำไปเผยแพร่เพื่อให้คนในรุ่นต่อไป ได้ศึกษาและเห็นภาพรวมของชุมชนที่ชัดเจน มากขึ้นว่าประวัติศาสตร์ชุมชนมีอะไรบ้างแต่ละช่วงมีอะไรเกิดขึ้นบ้างและความเปลี่ยนแปลงที่ เกิดขึ้นเหล่านั้น ส่งผลกระทบอะไรต่อคนในชุมชนและสิ่งแวดล้อมจากอดีตจนมาถึงปัจจุบันและ ทำให้ทราบถึงวิถีชีวิต ของคนในชุมชนจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีความเป็นมาอย่างไรโดยชุมชนก็ จะมีประวัติความเป็นมาที่ แตกต่างจากอดีตมาถึงปัจจุบันตามลักษณะต่างๆ ทั้งทางด้านสภาพ อากาศ สภาพทางสังคม ประเพณี วัฒนธรรม (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และคณะ 2548)

ประวัติศาสตร์ชุมชนกำเนิดขึ้นก็ต่อเมื่อมนุษย์มีการตั้งถิ่นฐานการอยู่อาศัยซึ่ง นพวัลย์ กิจ รักษ์ (2528) ได้มีการอธิบายถึงการตั้งถิ่นฐาน การตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยของมนุษย์โดยอยู่ร่วมกันเป็น กลุ่ม เป็นหมู่บ้าน และเป็นเมือง ในการตั้งถิ่นฐานจะมีส่วนประกอบสำคัญ คือ คน และพื้นที่ ส่วนประกอบที่สำคัญรองลงมา คือ การติดต่อระหว่างกัน การใช้บริการต่างๆ เพื่อตอบสนอง ความ ต้องการของคนในกลุ่มนั้นๆ เช่น โรงเรียน วัด ร้านค้า ที่ทำการรัฐบาล สาธารณูปโภคต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้มีการตั้งถิ่นฐานยังหมายถึงการที่มนุษย์อพยพ ย้ายถิ่นฐานที่อยู่อาศัย ส่วนลักษณะการตั้ง ถิ่นฐานอาจจะมีการตั้งถิ่นฐานแบบชั่วคราว หรือ การตั้งถิ่นฐานแบบถาวร นอกจากมนุษย์จะอยู่ ร่วมกันเป็นกลุ่มแล้ว การที่จะอธิบายความสำคัญทางด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และ การเมืองที่ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจึงจำเป็นต้องศึกษาเรื่องราวที่เกิดขึ้น ทั้ง ในสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

การศึกษาประวัติศาสตร์ของชุมชนจะต้องประกอบด้วยแผนที่เดินดิน ของหมู่บ้าน เนื่องจาก เป็นสิ่งที่ใช้บอกตำแหน่งที่ตั้งของที่ตั้งสถานที่สำคัญภายในชุมชน เช่น โรงเรียน วัด สถานที่อนามัย เป็นต้น แผนที่ที่เป็นเครื่องมือที่จัดทำขึ้นอย่างง่าย ๆ มีลักษณะทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมของ ชุมชน และสิ่งต่างๆ ที่พบเห็นลงบนแผ่นกระดาษที่เตรียมไว้ที่เรียกว่า “แผนที่เดินดิน ” นั้นเพราะ การหา ข้อมูลต้องกระทำโดยการเดินดูสัมผัส สังเกตรูปลักษณ์บ้านแต่ละหลังครบทุกหลังหมด ทั้งชุมชนด้วย สายตาของตนเองเท่านั้น โดยแผนที่เดินดิน มีส่วนสำคัญ คือ ทำให้มองภาพรวมทางกายภาพของ ชุมชนได้ ดังนั้น แผนที่เดินดิน นอกจากจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเรียนรู้และเข้าถึงชุมชนแล้ว ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือสร้างสัมพันธภาพระหว่าง ผู้คน กลุ่มคน หน่วยงานองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น ที่มี ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตลอดจนหน่วยงานองค์กรต่างๆ จากภายนอกด้วย

‘แผนที่เดินดิน’ นั้นแตกต่างจากแผนที่ธรรมดาๆ ซึ่งในสมัยนี้ก็ใช้แอปพลิเคชันอย่าง Google Maps ได้ แต่แผนที่เดินดิน นั้นมีความพิเศษกว่าแผนที่ธรรมดาๆ เพราะเป็นแผนที่สังคม (Geo-social mapping) ที่ผู้เขียนแผนที่แบบนี้จะต้องเขียนทั้งแผนที่ที่บอกตำแหน่งสถานที่ต่างๆ และต้องเขียนแผนที่ทางสังคมอยู่ในนั้นด้วย ซึ่งแผนที่แบบนี้เหมาะมากกับการเป็นก้าวแรกของการศึกษาชุมชน เพราะมันทำให้เห็นภาพรวมของชุมชนนั้นๆ อย่างครบถ้วน ได้ข้อมูลจำนวนมากในเวลาสั้นๆ จากการไปสังเกตด้วยตัวเอง ทำให้ได้เห็นกลุ่มเป้าหมายที่จะทำงานด้วยอย่างหลากหลาย

ศาสตราจารย์ ดร. อรรถจักร ยังได้เสนอแนวทางในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอีกว่าคนในชุมชนอาจสืบค้นประวัติศาสตร์ของชุมชนได้จาก "ความทรงจำร่วมของสังคม" (Collective memory) ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในชุมชนจากความทรงจำของผู้คนในแต่ละช่วงวัย โดยเฉพาะการมองเหตุการณ์ต่างๆ ผ่านการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกับสรรพสิ่งซึ่งจะทำให้ชุมชนเข้าใจว่าสิ่งใดเป็นความสำเร็จและความล้มเหลวในอดีตที่ผ่านมาสาเหตุของความสำเร็จและความล้มเหลวเหล่านั้นมีอะไรบ้างทิศทางที่สังคมดำเนินมาตั้งแต่อดีตนั้นเป็นทิศทางที่เหมาะสมแล้วหรือไม่เพียงใดและเป้าหมายที่สังคมกำลังดำเนินไปสู่คืออะไรจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างไรคำถามเหล่านี้จะนำไปสู่การสร้างตัวตนของคนในสังคมให้รู้ว่าตนเองมีความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในสังคมในฐานะใดและสถานะที่ตนดำรงอยู่นั้นจะทำให้ตนเองมีความหมายได้อย่างไร “ประวัติศาสตร์” จึงเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และความเข้าใจ” ตัวตน “ของชุมชนตั้งแต่อดีตและทำให้เข้าใจการก่อรูปเอกลักษณ์ของสังคมในปัจจุบันเท่านั้นความ

ดังนั้นคณะวิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชุมชนและจัดทำแผนที่เดินดิน ตลอดศึกษาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน เพื่อที่จะได้นำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน จัดทำแผนที่เดินดิน ให้กับหมู่บ้าน และจัดทำเป็นข้อมูลเพื่อให้สะดวกต่อผู้ที่มาศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนของบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพของบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อจัดทำแผนที่เดินดิน ของบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลบ้านใหม่คลองเตย อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบประวัติศาสตร์ชุมชนของบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา
2. ทำให้เกิดแผนที่เดินดิน ของบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

3. ทำให้ทราบลักษณะทางกายภาพของบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมธานี จังหวัดนครราชสีมา

4. ทำให้ทราบข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานของบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมธานี จังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนและจัดทำแผนที่เดินดินหมู่บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมธานี จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยขอบเขตของการวิจัยที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1.1 ประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมธานี จังหวัดนครราชสีมา ในช่วงปี เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านจนถึงปัจจุบัน

1.2 ลักษณะทางกายภาพ ศึกษาในเรื่องสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ถนน บ้านเรือน วัด โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลสะแกกราช เพื่อนำมาจัดทำแผนที่เดินดิน

1.3 โครงสร้างพื้นฐานหมู่บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมธานี จังหวัดนครราชสีมา ในช่วงปีที่เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านจนถึงปัจจุบัน

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน ผู้สูงอายุ 2 คน

3. ขอบเขตพื้นที่กำลังศึกษา คือ บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมธานี จังหวัดนครราชสีมา

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาทำการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการระหว่างเดือน มิถุนายน 2563 ถึงเดือน กรกฎาคม 2564 ระยะเวลา 14 เดือน และระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

คำนิยามศัพท์เฉพาะการศึกษา

1. ประวัติศาสตร์ชุมชน หมายถึง พัฒนาการและความเป็นมาของความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มคนภายในชุมชนที่มีปฏิสัมพันธ์กับเงื่อนไข และพลังทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมจากภายนอกที่เข้ามากระทบชุมชนในแต่ละช่วงเวลา

2. แผนที่เดินดิน หมายถึง แผนที่ทั่วไปตรงที่เป็นการทำแผนที่ภูมิสังคม (Geo Social mapping) คือทำทั้งแผนที่ภูมิศาสตร์และแผนที่ทางสังคมไปพร้อมๆ กัน ซึ่งทำให้แก้ไขปัญหาที่ พบบ่อยในการทำงานเกี่ยวกับพื้นที่ได้

3. ลักษณะทางกายภาพ หมายถึง ลักษณะของสิ่งแวดล้อม ทางธรรมชาติที่มีอยู่ใน ชุมชน ซึ่งเมืองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะภูมิประเทศ คือ พื้นผิวที่เป็นที่สูง ที่ต่ำ ที่ราบ หุบเขา

4. โครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง โครงสร้างทางกายภาพซึ่งใช้อำนวยความสะดวก สาธารณะซึ่งอาจเป็นโครงการที่ภาคเอกชนหรือภาครัฐทำก็ได้โดยมุ่งเน้นให้สาธารณะชนได้ ประโยชน์เช่น ระบบขนส่ง ระบบระบายน้ำ ระบบบำบัดน้ำเสียที่ทำให้ประเทศเกิดการพัฒนาทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ

5. การตั้งถิ่นฐาน หมายถึง การสร้างที่อยู่อาศัยของมนุษย์โดยอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เป็นหมู่บ้าน และเมือง ในการตั้งถิ่นฐานจะมี คน และพื้นที่การติดต่อระหว่างกันและกัน การใช้บริการต่างๆ เพื่อตอบสนองความ ต้องการของคนในกลุ่มชนนั้นๆ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเรื่องการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนและจัดทำแผนที่เดินดิน หมู่บ้าน บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา คณะผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และบริบทของแผนที่ ศึกษาโดยแบ่งสาระสำคัญในการนำเสนอ ตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชน
 - 1.1 ความหมายประวัติศาสตร์
 - 1.2 ความหมายชุมชน
 - 1.3 ความหมายประวัติศาสตร์ชุมชน
2. แนวคิดเกี่ยวกับแผนที่เดินดิน
 - 2.1 ความหมายของแผนที่เดินดิน
 - 2.2 ความสำคัญของแผนที่เดินดิน
 - 2.3 ข้อมูลในการทำแผนที่เดินดิน
 - 2.4 องค์ประกอบของแผนที่เดินดิน
 - 2.5 ความสำคัญของแผนที่ชุมชนและแผนที่เดินดิน
 - 2.6 การจัดทำแผนที่เดินดิน
3. แนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมชุมชน
 - 3.1 ความหมายของสิ่งแวดล้อม
 - 3.2 สิ่งแวดล้อมชุมชน
4. วิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชน

1. ความหมายประวัติศาสตร์ คำว่า ประวัติศาสตร์มีผู้ให้ คำนิยามและอภิปรายอย่างกว้างขวางซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงตามความคิดและยุคสมัยคำว่าประวัติศาสตร์มีที่มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า Histon ผู้บัญญัติศัพท์ขึ้นใช้เป็นคนแรกคือเฮโรโดตัส ปัสสาวะกรีนโบราณและเวลาต่อมาได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งประวัติศาสตร์ การเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาเป็นการปูพื้นฐานความรู้ในอดีตของท้องถิ่นที่มีผู้เรียนเกี่ยวข้องเล็กน้อยเกิดการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาการศึกษาประวัติศาสตร์เหมือนการย้อนภาพของอดีต ให้รู้จักตัวตนซึ่งผู้ศึกษาได้รับองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์นั้น ความหมายประวัติศาสตร์ หลุยส์ กอดซัลค์ (2525) ได้เสนอไว้ว่าประวัติศาสตร์ในภาษาอังกฤษคือ history มาจากภาษากรีก ioropioe มีความหมายว่าการเรียนรู้ตามปรัชญามีที่ได้ให้ความหมายไว้เช่นเดียวกันว่าเป็นรายละเอียดของปรากฏการณ์โดยเฉพาะกิจกรรมของมนุษย์ซึ่งเรียงลำดับตามกาลเวลาเป็นเรื่องในอดีตของมนุษยชาติ โรบิน ยอร์ช คอลลิงวูด (2502)

กล่าวว่าประวัติศาสตร์คือศาสตร์ที่ว่าด้วยความพยายามที่จะตอบคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ในอดีต โรเบิร์ต วี. แดเนียลส์(2520) อธิบายว่าประวัติศาสตร์คือความทรงจำว่าด้วยประสบการณ์ของมนุษย์ซึ่งถ้าหากถูกลืมหรือละเลยก็เท่ากับว่าเราได้ยุติแนวทางอันบุลีเราคือมนุษย์ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2519) ให้ความหมายว่าประวัติศาสตร์คือการศึกษาความเป็นมาของมนุษย์ชาติหรือสังคมในสังคมหนึ่งตั้งแต่อดีตปัจจุบันถึงอนาคตโดยอาศัยวิธีการที่เป็นที่รู้จักกันว่าวิธีของประวัติศาสตร์ สมโชติ อ่องสกุล(2540) กล่าวว่าประวัติศาสตร์เป็นการสืบค้นความจริงเกี่ยวกับอดีตชาติของสังคมมนุษย์ในมิติของเวลาโดยสืบค้นด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์จากหลักฐานที่มีมากมายเพื่อให้เข้าใจจนสามารถอธิบายความจริงที่เกี่ยวกับสังคมมนุษย์ว่ามีแบบเป็นมาอย่างไรมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างไร สมนึก ปฏิพานนท์ (2545) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์หมายถึงการเก็บเหตุการณ์เรื่องราวหรือการกระทำของมนุษย์ทั้งในด้านความเจริญความเสื่อมของสภาพทางเศรษฐกิจการเมืองการปกครองและสังคมในยุคสมัยต่างๆในอดีตนำมาบันทึกจากหลักฐานประมวลเป็นความรู้ต่อเนื่อง เป็นลำดับและเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์อาจก่อให้เกิดความภาคภูมิใจหรืออาจกระทบจิตใจโดยส่วนรวมของชาติ

สรุปประวัติศาสตร์มีส่วนที่คล้ายกันคือเหตุการณ์มีหลักฐานมีคำอธิบายหรืออีกนัยหนึ่งสรุปได้ว่าประวัติศาสตร์คือการศึกษาเป็นไปในสังคมมนุษย์ ช่วงเวลาในเวลาหนึ่งซึ่งมีบริบทเฉพาะและมีคุณค่าต่อการกระทำทำความเข้าใจงานนี้เพื่อนำผลการศึกษาอภิปรายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยมีระเบียบวิธีเฉพาะในการศึกษา

2. ความหมายชุมชน คำว่า "ชุมชน" ไม่ปรากฏว่า นำมาใช้กับหน่วยงานสังคมของไทยในสมัยโบราณซึ่งจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี เช่น ศิลปิน พงศาวดาร กฎหมายตราสามดวง รวมทั้งในหนังสือและตราสารต่าง ๆ ที่ได้ตอบกันระหว่างเมืองหลวงคือกรุงเทพฯ กับหัวเมืองมณฑลทางภาคเหนือและภาคอีสาน ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงสมัย รัชกาลที่ 7 ไม่พบว่ามีการใช้คำ ๆ นี้ แม้แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ก็ไม่ปรากฏคำว่า "ชุมชน" เช่นกัน หากพิจารณาจากหลักฐานการจารึกทั้งในศิลาจารึก สุโขทัย (หลักที่ 1) และในจารึกล้านนาเราจะพบคำว่า "บ้าน" "ถิ่น" และ "ถิ่นฐาน" นอกจากนี้ใน คำไทยโบราณเรายังพบคำว่า "ก๊ว้น" หรือ "บาง" ที่ใช้เรียกการตั้งถิ่นฐานของบ้านเรือนตามริม คลองและริมแม่น้ำในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นักมนุษยวิทยาและนักสังคมวิทยาสันนิษฐานว่า คำว่า "ชุมชน" นั้น น่าจะเริ่มนำมาใช้ใน ช่วงพ.ศ. ๒๔๙๓-๒๕๐๕ โดยบัญญัติมาจากคำว่า "community" ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากว่าใน วิทยานิพนธ์ของวิชาสังคมศาสตร์จากประเทศตะวันตกได้แพร่ขยายมาสู่ประเทศไทยเพื่อใช้ในการศึกษาสภาพสังคมชนบททั้งโดยนักวิจัยชาวต่างชาติและนักวิชาการชาวไทยที่จบ การศึกษามาจากต่างประเทศด้วยทุนของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา (ทุนยูเอสดี - USIAD) จากนั้น รัฐบาลจึงได้ใช้คำนี้เรื่อยมา จน พ.ศ. 2505 รัฐบาลได้ตั้งหน่วยงานขึ้นหน่วยหนึ่งในสังกัด กระทรวงมหาดไทยขึ้นมีชื่อว่า "กรมการพัฒนาชุมชน" และด้วยเหตุที่หน่วยงานนี้มีคำว่า "ชุมชน" มักเป็นหน่วยงานด้านการปกครอง ความหมายของคำว่า ชุมชนในระยะแรกจึงนำไปใช้ ในความหมายที่ใกล้เคียงหรือซ้อนทับกับคำว่า "บ้าน" หรือ "หมู่บ้าน" ซึ่งมีฐานะเป็นหน่วยการปกครองที่มีขอบเขตพื้นที่ที่แน่นอนภายใต้การควบคุม

ของรัฐ เมื่อหน่วยงานด้านการปกครองใช้ คำว่า "ชุมชน" แทนคำว่า "บ้าน" หรือ "หมู่บ้าน" ความหมายของคำว่า "ชุมชน" โดยนัยนี้จึงสื่อ ความหมายไปในทำนองเดียวกับคำว่า "บ้าน" หรือ "หมู่บ้าน" ที่หมายถึง หน่วยการปกครอง ระดับล่างสุดของพื้นที่อีกทั้งยังมีขอบเขตทางภูมิศาสตร์หรือทางกายภาพที่แน่นอน มีประชากร จำนวนหนึ่งและมีระบบกลไกการปกครองที่เชื่อมต่อกับกลไกของรัฐอื่น ๆ ตามลำดับชั้น คือ หมู่บ้าน-ตำบล-อำเภอ-จังหวัด-ประเทศ

ชุมชนตามความหมายดังกล่าวข้างต้นมีข้อจำกัดในแง่ของความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางด้านของ "สังคม" "วัฒนธรรม" และ "ทรัพยากรธรรมชาติ" ของชุมชน เนื่องจากเป็น ความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงผู้คนไว้ด้วยกันโดยที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับพื้นที่และเขตการปกครอง แต่ เกี่ยวข้องกับความเป็นเครือญาติการมีวัฒนธรรมของชนเผ่าเดียวกัน การมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ร่วมกัน การใช้ป่าชุมชนร่วมกัน และการใช้แหล่งชุมชน

ความหมายของคำว่า "ชุมชน" อีกความหมาย หนึ่งเกิดขึ้นท่ามกลางการต่อสู้ เพื่อต่อต้านกระแสการพัฒนาประเทศที่จะพยายามผลักดัน ประเทศให้ก้าวไปสู่ความทันสมัยโดยมุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่เน้นการ ลงทุนอุตสาหกรรม การเปิดเสรีทางการค้าและระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ซึ่งกระบวนการพัฒนาแบบนี้มักได้รับการกำหนดและตัดสินใจโดยคนจำนวนน้อย หากแต่ผลของการพัฒนาได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตของคนจำนวนมากในสังคม จึงมีกระแสการรวมกลุ่มของประชาชนจากที่ต่าง ๆ โดยเปิดกว้างให้ทุกคนที่มีแนวคิดคล้าย ๆ กัน มาทำงานร่วมกันเพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกัน เป็นการเรียกร้อง เพื่อมีส่วนร่วมกับกลไกของภาคราชการและต่างชาติในการกำหนดและรับผิดชอบอนาคตของตนเองและสังคมที่อาศัยอยู่ อาจ กล่าวได้ว่าชุมชนในความหมายนี้ เรียกได้ว่าเป็น "ชุมชนในจินตนาการ" (imagination community) อันเป็นกระบวนการของภาคประชาชนที่เคลื่อนไหวในอุดมการณ์เชิงอำนาจเพื่อ ถ่วงดุลกับอำนาจของรัฐธุรกิจเอกชนและต่างชาติ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2525) ให้ความหมายว่า “ชุมชน” หมายถึง องค์การทางสังคม อย่างหนึ่งที่มีอาณาเขตครอบคลุมท้องถิ่นหนึ่งและปวงสมาชิกสามารถบรรลุถึงความต้องการ พื้นฐานส่วนใหญ่ได้และสามารถแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่ในชุมชนของตนเองได้

สุเทพ สุนทรภัสส์ (2540) ที่กล่าวถึงขอบเขตและแนวทาง การศึกษา

สรุปได้ว่าชุมชนปรากฏว่า นำมาใช้กับหน่วยทางสังคมของไทยในสมัย โบราณซึ่งจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี เช่น ศิลจารึก พงศาวดาร กฎหมาย ตราสามดวง รวมทั้งในหนังสือและตราสารต่าง ๆ หลักฐานการจารึกทั้งในศิลจารึก สุโขทัย (หลักที่ 1) และในจารึกล้านนาเราจะพบ คำว่า "บ้าน" "ถิ่น" และ "ถิ่นฐาน" นอกจากนี้ใน คำไทยโบราณเรายังพบคำว่า "ก๊ว้น" หรือ "บาง" ที่ใช้เรียกการตั้งถิ่นฐานของบ้านเรือนตามริม คลองและริมแม่น้ำในภาคกลางและภาคตะวันออก นักมนุษยวิทยาและนักสังคมวิทยาสันนิษฐานว่า คำว่า "ชุมชน"

ประวัติศาสตร์ชุมชนไว้ว่า การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนหรือท้องถิ่นเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ จุลภาค คือศึกษาเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนและมีขอบเขตที่จำกัด ชุมชน

ท้องถิ่นเป็นตัวตนของสังคม (Social entities) มีการเกิด การเจริญเติบโต การเสื่อม และการสิ้นสุดในตัวของมันเอง เนื้อหาสาระของ ประวัติศาสตร์ชุมชนคือ การศึกษาประวัติศาสตร์สังคม (Social history) ของชุมชนท้องถิ่นโดยมีจุดหมายใน การศึกษา เพื่อที่จะได้มีความเข้าใจใกล้ชิดและลึกซึ้ง ต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และมีแผนภูมิ ทางด้านเวลา (Time scheme) และลำดับเหตุการณ์ (Chronology) ของตนเอง ซึ่งแตกต่างจากประวัติศาสตร์ แห่งชาติ หน่วยของการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนประกอบด้วย กลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ทางศาสนา เศรษฐกิจ การเมืองและสังคม การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนต้อง กำหนดขอบเขตที่จะศึกษาให้ แน่นนอนเพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ ของสมาชิกในชุมชนท้องถิ่นนั้นในฐานะเป็น ตัวตนในสังคมเดียวกันได้นอกจากนี้ต้องกำหนดขอบเขตทางด้านระยะเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงชุมชน กระบวนการเปลี่ยนแปลงมี 2 ประเภท ซึ่งประเภทแรกคือการเปลี่ยนแปลงแบบ “วัฏจักร” (Cyclical) คือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ เช่น การแต่งงาน การตาย การเข้ามาแทนที่ ในขณะที่เดียวกันชุมชนก็มีการ เปลี่ยนแปลง ประเภทที่สองการเกิดขึ้นอย่างซ้ำ ๆ คือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหรือการเปลี่ยนแปลงทาง ประวัติศาสตร์ (Structural or historical change)

จามะรี เชียงทอง (2543) และนิรมล พงศ์สถาพร (2551) ได้กล่าวถึงกระบวนการของการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนว่า ควรทำการศึกษาในรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเน้นในแนว Action research ตามแนวทาง นี้ผู้วิจัยไม่ได้ทำหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพียงอย่างเดียว หากแต่รับรู้ถึงปัญหาของคนในชุมชนอันเกิดจากการ เปลี่ยนแปลงทางสังคม และเปลี่ยนแปลงข้อมูลเหล่านั้นให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น อันจะเป็นการช่วยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามารับรู้ปัญหาของคนในชุมชนมากยิ่งขึ้น

ประเวศ วะสี (2540) ได้ให้ความหมายของ “ชุมชน” โดยเน้น “ความเป็นชุมชน” ว่า หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งเท่าใดก็ได้ มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารหรือรวมกลุ่ม กัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ มีการจัดการเพื่อให้เกิด ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน สำหรับนักวิชาการต่างประเทศ คำว่า Community มีความหมายในภาษาไทยว่า “ชุมชน” ถ้า พิจารณาคำภาษาอังกฤษ “Com” มีความหมาย together และจะเห็นว่ามีความเกี่ยวข้อง ใกล้เคียงอีกหลายคำ เช่น Communal ของ ชุมชนเพื่อชุมชน Common หมายถึง ร่วมเป็นสมาชิกอยู่ ด้วย Commune หมายถึง ความรู้สึกผูกพันใกล้ชิด

จะเห็นได้ว่า ความหมายของชุมชนนั้นไม่จำกัดแน่นอนตายตัว อาจพิจารณาได้หลายแง่มุม อาทิ ปรัชญา กายภาพ สังคมวิทยา และ จิตวิทยา

ความหมายประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นประวัติศาสตร์แนวใหม่ที่มุ่งเน้นศึกษาวิถีชีวิต ของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นต่างๆ โดยเอาชีวิตชาวบ้านเป็นศูนย์กลางของการศึกษา ซึ่งน่าจะเกิดประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นแต่เดิมที่ศึกษาประวัติศาสตร์ของเมืองที่ไม่ใช่ศูนย์กลางของอำนาจรัฐ ซึ่งเป็นเรื่องราวของประวัติของจังหวัดต่างๆ ที่

ได้พัฒนาอยู่ในกรอบของประวัติศาสตร์แห่งชาติ และเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ทางการเมืองกับศูนย์กลางเป็นหลัก และมักจะเป็นการศึกษาที่ตัดขาดออกจากวิถีชีวิตของผู้คนส่วนใหญ่ในท้องถิ่น (ยงยุทธ ชูแว่น 2545)

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะมุ่งศึกษากิจกรรมหรือประสบการณ์ต่างๆ ด้านของสังคมใน “ท้องถิ่น” โดยให้ความสำคัญที่ประชาชนในฐานะเป็นผู้สร้างประวัติศาสตร์ และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ด้วย ซึ่งประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในลักษณะนี้จะทำให้เกิดความเข้าใจถึงความเป็นมาของวิถีชีวิตของประชาชนซึ่งมีความแตกต่างในแต่ละท้องถิ่น และความรู้นี้ก็ยังคงจะเป็นพลังที่ช่วยให้คนในท้องถิ่นต่างๆ สามารถฟื้นฟูชีวิตให้แก่สถาบันวัฒนธรรมและศักดิ์ศรีของแต่ละท้องถิ่นด้วย

นอกจากนี้การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นก็เป็นส่วนประกอบที่หลากหลายของท้องถิ่นต่างๆ ที่จะประกอบกันเป็นประวัติศาสตร์ชาติ ซึ่งก็จะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ มีความสำคัญและมีบทบาทในประวัติศาสตร์ชาติมากขึ้นด้วย เพราะประวัติศาสตร์ชาติจะไม่ใช่แค่ประวัติศาสตร์เมืองหลวงเพียงอย่างเดียว แต่จะรวมถึงประวัติศาสตร์การต่อสู้ของคนในท้องถิ่นต่างๆ ด้วย ซึ่งจะทำให้คนในท้องถิ่นไม่ถูกดูถูกตัวเองและมีความภาคภูมิใจในการต่อสู้ของบรรพบุรุษ และมีสายสัมพันธ์ที่จะปกป้องรักษาท้องถิ่นของตนเอง รวมทั้งทรัพยากรและภูมิปัญญาต่างๆ สืบทอดกันมา ยงยุทธ ชูแว่น (2545)

ธิดา สาระยา (2539) กล่าวว่า “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น” คือการพัฒนาการของสังคม ความเป็นไปได้ของมนุษย์ในสังคมนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไม่ได้ศึกษาเพียงเรื่องราวที่สืบเนื่องของศูนย์กลางอำนาจสำคัญ ทั้งนี้เพราะประวัติศาสตร์ไม่ใช่เหตุการณ์เฉพาะที่เวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นประสบการณ์สืบเนื่องของสังคมด้วย โดยมีคนเป็นตัวเคลื่อนไหวที่สำคัญ การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นการพยายามทำความเข้าใจถึงทัศนคติการเคลื่อนไหวของกลุ่มชนหรือชาวบ้านในสังคมจากความหมายของประวัติศาสตร์

สาวณี รอดสิน (2554) ประวัติศาสตร์ชุมชน (communities history) หมายถึง พัฒนาการและความเป็นมาของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนภายในชุมชนที่มีปฏิสัมพันธ์กับ เงื่อนไข และพลังทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมจากภายนอกที่เข้ามากระทบ ชุมชนในแต่ละช่วงเวลา

นภสินธุ์ เรือนนาคและคณะ (2559) ประวัติศาสตร์ชุมชน (communities history) ให้ความสำคัญกับเหตุการณ์หรือเรื่องราวของชุมชนในท้องถิ่นต่างๆ มากกว่าจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชาติ กษัตริย์เป็นศูนย์กลางของชาติเหมือนอย่างประวัติศาสตร์ กระแสหลักเป็นเรื่องราว ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตการประกอบอาชีพ สภาพแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนมากกว่าจะเป็นเรื่องศึกษาสังคม วิถีกรรมหรือเรื่องราวของชั้นผู้นำ หลักฐานจากตำนาน นิทาน เพลงพื้นบ้าน การละเล่น ประเพณีพิธีกรรมความเชื่อเป็นสิ่งที่ไม่ควรละเลย โดยได้มาจากผู้สูงอายุและผู้ทรง ความรู้ของชุมชน

สรุปได้ว่าความหมายประวัติของชุมชนความเป็นมาของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนภายในชุมชนที่มีปฏิสัมพันธ์กับ เงื่อนไข และพลังทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมวิถีชีวิตการ

ประกอบอาชีพ สภาพแวดล้อมหลักฐานจากตำนาน นิทาน เพลงพื้นฐาน การละเล่น ประเพณี พิธีกรรมความเชื่อเป็นสิ่งที่ไม่ควรละเลย โดยได้มาจากผู้สูงอายุและผู้ทรง ความรู้ของชุมชน

แนวความคิดเกี่ยวกับแผนที่เดินดิน

แผนที่เดินดิน เป็นแนวคิดของ โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์และคณะ (2545) โดยเป็นวิธีการจัดการความรู้ด้วยการใช้ เครื่องมือ 7 ชิ้น ซึ่งวัตถุประสงค์หลักที่ได้รับเริ่มคิดแนวคิดนี้เนื่องจากต้องการทำความเข้าใจและศึกษาชุมชน การเข้าถึงชุมชน เพื่อการจัดการและบริการทางสาธารณสุขแก่ชุมชน ท้องถิ่น และสามารถวิเคราะห์สังคมศาสตร์เชิงสุขภาพได้อย่างเป็นระบบ โดยเครื่องมือ 7 ชิ้น ประกอบไปด้วย แผนที่เดินดิน ผังเครือญาติโครงสร้างองค์กรชุมชน ระบบสุขภาพชุมชน ปฏิทินชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชน และประวัติชีวิตของคนที่เป็นตัวอย่าง โดยบทความ การพัฒนาชุดความรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชน หุ่นสมอ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรีโดยใช้แนวคิดแผนที่เดินดิน ได้นำแนวคิดแผนที่เดินดิน เป็นเครื่องมือเพื่อ สํารวจและจัดทำเป็นแผนที่แหล่งเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม

1. ความหมายของแผนที่เดินดิน

แผนที่เดินดิน เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นง่าย ๆ อาศัยการเดินทางสำรวจและสังเกตและจดบันทึก ลักษณะทางด้านกายภาพทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมชุมชนลงบนแผ่นกระดาษ

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ (2551: 26) กล่าวว่าแผนที่เดินดิน เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นง่าย ๆ มีลักษณะที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนอาศัยเพียงแค่การเดินทางสำรวจด้วยตาและการจดบันทึกลักษณะทางกายภาพสิ่งแวดล้อมของชุมชนและสิ่งต่างๆที่พบเห็นลงบนแผ่นกระดาษที่เตรียมไว้ที่เรียกว่า “แผนที่เดินดิน ” นั้นเพราะการหาข้อมูลต้องกระทำโดยการเดินดูสัมผัสสังเกตรูปลักษณะบ้านแต่ละหลังครบทุกหลังหมดทั้งชุมชนด้วยสายตาของตนเองเท่านั้นแผนที่เดินดิน แตกต่างจากแผนที่ทั่วไปตรงที่เป็นการทำแผนที่ภูมิสังคม (Geo-Social mapping) คือทั้งแผนที่ทางมีผลผลิตและงานที่ทางสังคมไปพร้อม ๆ กันซึ่งทำให้แก้ไขปัญหาที่พบบ่อยในการทำงานที่เกี่ยวกับพื้นที่ได้ (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ 215111: 28)

แผนที่เดินดิน คือการเข้าไปในโลกของชุมชนและทำความเข้าใจกับชุมชนทั้งทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมการทำแผนที่ชุมชนเป็นเสมือนบันไดขั้นแรกที่สำคัญที่สุดที่จะนำไปสู่การเข้าใจชุมชน แผนที่ชุมชนต่างกับแผนที่ทั่วไปคือผู้ศึกษาต้องทำทั้งแผนที่ทางภูมิศาสตร์และแผนที่ทางสังคมไปพร้อม ๆ กันข้อมูลที่นอกจากกายภาพแล้วยังได้ข้อมูลเกี่ยวกับคนด้วยการเก็บข้อมูลด้วยการเดินสำรวจทำให้สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมของมนุษย์บนพื้นที่เข้าไปในแผนที่ที่สำคัญเราได้พูดคุยกับชาวบ้านทำให้รู้จักแต่ละคนรู้ทั้งปัญหาความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้านข้อมูลที่นำมาสามารถนำไปวิเคราะห์เชื่อมโยงไปถึงองค์รวมด้านอื่นด้วยแผนที่นี้ทำให้รู้จักคนไม่ใช่แค่รู้จักพื้นที่เพียงอย่างเดียวสิ่งนี้ทำให้ต่างจากแผนที่ตั้งโต๊ะหรือแผนที่ที่ได้จากโปรแกรมแผนที่ดาวเทียมทั้งหลาย (พรธณี บัวเล็ก 2557)

2. ความสำคัญของแผนที่

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ (2545) แผนที่มีความสำคัญ คือเป็นเครื่องช่วยในการดำเนินงาน หรือประกอบกิจการต่างๆ มนุษย์รู้จักใช้แผนที่มาตั้งแต่โบราณ ประโยชน์ของแผนที่ในสมัยนั้นคือใช้เป็นเครื่องแสดง เส้นทางเดิน ถิ่นที่อยู่อาศัย แหล่งอาหารในทางภูมิศาสตร์ถือว่าแผนที่เป็นศูนย์รวมข้อมูลทาง ภูมิศาสตร์ มีความสำคัญต่อการศึกษาข้อมูลเพื่อประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางการเมือง ปัจจุบันแผนที่ถูกนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างกว้างขวางตามความเจริญก้าวหน้าใน ด้านเทคโนโลยีจากการที่จำนวนประชากรเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว ความจำเป็นในการวางผังเมืองให้เหมาะสม กับการขยายตัวของชุมชนและการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติจึงเพิ่มมากขึ้น ตามแผนที่จึงมีความสำคัญต่อ การนำข้อมูลไปคิดวิเคราะห์เพื่อหาศักยภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศตลอดจนทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนประโยชน์ของแผนที่มีมากมายแต่ได้ จัดไว้ ตามการดำเนินการกิจกรรมใหญ่ๆ ดังนี้

2.1 ประโยชน์ทางการเมือง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการรักษาความมั่นคงของประเทศชาติให้คงอยู่จำเป็นจะต้องมีความรู้ในเรื่องภูมิศาสตร์การเมืองหรือที่เรียกกันว่า "ภูมิรัฐศาสตร์" และเครื่องมือ ที่สำคัญของนักภูมิรัฐศาสตร์ก็คือแผนที่เพื่อใช้ศึกษาสภาพทาง ภูมิศาสตร์ และนำมาวางแผนดำเนินการ เตรียมรับหรือแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเช่น แนวพรมแดนระหว่างประเทศ

2.2 ประโยชน์ทางการทหาร ในการพิจารณาวางแผนทางยุทธศาสตร์ของทหาร จำเป็นต้อง หาข้อมูลหรือข่าวสารที่เกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ และตำแหน่งทางสิ่งแวดล้อมที่ ถูกต้องแน่นอนเกี่ยวกับระยะทาง ความสูง เส้นทาง ลักษณะภูมิประเทศที่สำคัญ

2.3 ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจเป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นอยู่ของประชาชน ภายในชาติเพราะฉะนั้นทุกประเทศก็มุ่งที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของตนเพื่อความมั่งคั่งและมั่นคง การดำเนินงานเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละภูมิภาคที่ผ่านมาแผนที่เป็นสิ่งแรกที่ต้องผลิต ขึ้นมาเพื่อการใช้งานในการสำรวจศึกษาสภาพและวางแผนการทำงานและทุกขั้นตอนของการดำเนินงานมีความ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้แผนที่ที่เหมาะสมเช่น การพัฒนาด้านการเกษตร งานในด้านการคมนาคม

2.4. ประโยชน์ทางด้านสังคม จากการเปลี่ยนแปลงสภาพทางภูมิศาสตร์ ทำให้ สิ่งแวดล้อมทางสังคมเดิมเปลี่ยนแปลงไปการศึกษาความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมต้องอาศัย การอ่านรายละเอียดในแผนที่ทั้งในอดีตและปัจจุบันเพื่อเปรียบเทียบกัน เพื่อประโยชน์ในการ หาข้อมูลหรือ สมมุติฐานของเหตุการณ์ที่จะเกิดในอนาคตเพื่อหามาตรการและวางแผนการ ป้องกันผลกระทบจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่จะเกิดในอนาคตหรือเพื่อวางแผนพัฒนา สังคมไปในแนวทางที่ถูกต้องอีก ทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการวางผังเมืองให้เหมาะสมกับการ ขยายตัวของชุมชนนอกจากนี้ในการศึกษาทางด้านโบราณคดีก็ต้องอาศัยแผนที่ เพื่อค้นหา แหล่งชุมชนโบราณอีกด้วย

สรุปได้ว่าความสำคัญแผนที่คือเป็นเครื่องช่วยในการดำเนินงานต่อการศึกษาข้อมูลเพื่อประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางการเมือง ปัจจุบันแผนที่ถูกนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างกว้างขวางตามความเจริญก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีจากการที่จำนวนประชากรเพิ่มจำนวนขึ้น

เหมาะสมกับการขยายตัวของชุมชนและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. ข้อมูลในการทำแผนที่ (Cartographic Data)

เป็นการรวบรวมข้อมูลภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่บนพื้นผิวโลก มา แสดงโดยสร้างเป็นสัญลักษณ์ในแผนที่ จึงต้องจำแนกลักษณะข้อมูลภูมิศาสตร์ที่นำมาทำแผนที่ โดยแบ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data) และข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data) แล้วเลือกใช้สัญลักษณ์ให้เหมาะสมกับข้อมูล

3.1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ใช้ในการทำแผนที่ หมายถึง ข้อมูลที่ระบุลักษณะซึ่งจัดจำแนกเป็นกลุ่มได้ อยู่ในระดับการวัดนามมาตรา (Nominal) ตัวอย่างเช่น แผนที่การใช้ที่ดิน แสดงการจำแนกประเภทการใช้ที่ดินเป็นชนิดต่างๆ ตามมาตรฐานการจำแนกที่ดิน ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นข้อมูลที่ผ่านมากระบวนการจำแนกประเภท ซึ่งอาจมีเกณฑ์การจำแนกแตกต่างกัน ตามวัตถุประสงค์การใช้งาน และเหมาะสมกับมาตราส่วนของแผนที่

3.2. ข้อมูลเชิงปริมาณที่ใช้ในการทำแผนที่ หมายถึง ข้อมูลที่มีคุณสมบัติเชิงปริมาณ และเชิงเรียงลำดับ (Ordinal) เช่น ข้อมูลปริมาณน้ำฝน จำนวนประชากร ความหนาแน่นของประชากรต่อหน่วยพื้นที่ เป็นต้นเมื่อคัดเลือกข้อมูลภูมิศาสตร์ที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของแผนที่ แล้วทำการวิเคราะห์เพื่อจำแนกข้อมูลเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ จากนั้นเป็น ขั้นตอนการคัดเลือกเอาสัญลักษณ์ที่เหมาะสมมาใช้เพื่อแทนข้อมูลภูมิศาสตร์ให้เป็นสัญลักษณ์ บนแผนที่

3.3. สัญลักษณ์แผนที่ จำแนกได้เป็น 3 ประเภท คือ สัญลักษณ์จุด (Point symbol) สัญลักษณ์เส้น (Line symbol) และสัญลักษณ์พื้นที่ (Area symbol) ตัวอย่างของสัญลักษณ์จุด เส้น และพื้นที่ ของแผนที่เฉพาะเรื่องเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ แสดงในภาพ

สรุปได้ว่าข้อมูลในการทำแผนที่เป็นการรวบรวมข้อมูลภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่บนพื้นผิวโลก มาแสดงโดยสร้างเป็นสัญลักษณ์ในแผนที่ จึงต้องจำแนกลักษณะข้อมูลภูมิศาสตร์ โดยแบ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลเชิงปริมาณที่ใช้ในการทำแผนที่ แล้วเลือกใช้สัญลักษณ์ให้เหมาะสมกับข้อมูล

4. องค์ประกอบของแผนที่

องค์ประกอบของแผนที่ โดยส่วนมากแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติเช่น ภูมิประเทศในรูปแบบต่างๆ อย่างภูเขา ป่าไม้ ทะเล แม่น้ำลำธาร และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น เมืองต่างๆ เส้นทางคมนาคม พื้นที่ทำการเกษตร โดยจะแบ่งออกเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

4.1 ชื่อประเภทของแผนที่ เป็นสิ่งสำคัญในการทำให้ผู้ใช้ได้ทราบว่าเป็นแผนที่ใช้กับเรื่องอะไร แสดงรายละเอียดอะไรบ้าง เพื่อให้ผู้ใช้เข้าไปใช้งานได้อย่างถูกต้อง และตรงความต้องการ โดย

ปกติชื่อแผนที่จะมีคำอธิบายกำกับไว้ด้วย เช่น แผนที่ประเทศไทยแสดงส่วนระดับความสูงของพื้นที่ภูมิประเทศ แผนที่โลกแสดงเส้นทางการเดินเรือโดยสารและพาณิชย์ เป็นต้น

4.2 ทิศทาง เป็นส่วนที่ขาดไม่ได้เลยในการองค์ประกอบของแผนที่ทุกชนิด เพราะมีความสำคัญต่อการค้นหาตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่ใดๆ โดยจะกำกับด้วยทิศทั้งสี่ทิศ ประกอบไปด้วย ทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันออก และ ทิศตะวันตก และจากการอ้างอิงจากเข็มทิศ ซึ่งจะชี้ไปยังทิศเหนือตลอดเวลา ให้แผนที่ที่จะแสดงทิศเหนือไว้ด้านบนของแผนที่เสมอ จะช่วยให้ง่ายต่อการค้นหาทิศทางและตำแหน่งที่ถูกต้องในแผนที่ได้

4.3 ขอบระวาง แผนที่ทุกชนิดจำเป็นต้องมีขอบระวาง ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงขอบเขตของพื้นที่ในภูมิประเทศที่แสดงบนแผนที่นั้นๆ ซึ่งจะบอกด้วยเส้นขนานเพื่อแสดงตำแหน่งละติจูดกับเส้นเมริเดียน เพื่อแสดง ลองติจูด และจะแสดงตัวเลขเพื่อบอกค่าพิกัดภูมิศาสตร์ของตำแหน่งต่างๆบนแผนที่ผิวโลก รวมไปถึง สีในแผนที่ ที่จะบอกคุณลักษณะต่างๆของภูมิประเทศในส่วนนั้นด้วย

4.4 สัญลักษณ์ เป็นเครื่องหมายที่ใช้แทนสิ่งต่างๆ ในภูมิประเทศจริง เพื่อช่วยให้ผู้ใช้สามารถอ่าน แปล และเข้าใจความหมายจากแผนที่ได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้แผนที่ที่จะต้องมีการอธิบายสัญลักษณ์ประกอบไว้ด้วยเสมอ

4.5 มาตรฐาน แน่นอนว่าในแผนที่ เราคงไม่สามารถที่จะแสดงทุกอย่างตามขนาดจริงได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องย่อส่วนลงมาจากระยะทางจริงในภูมิประเทศ ตามมาตรฐาน ซึ่งจะแสดงมาตราส่วนว่าย่อลงมาเท่าใด มาตราส่วนแผนที่โดยมากจะมี 3 ลักษณะ ได้แก่ มาตราส่วนแบบเศษส่วน มาตราส่วนคำพูด และมาตราส่วนแบบกราฟิก มาตราส่วนของแผนที่คือ อัตราส่วนของระยะทางราบบนแผนที่กับระยะทางราบบนภูมิประเทศจริง ซึ่งส่วนใหญ่จะสามารถเขียนได้หลายวิธี ตัวอย่างเช่น $1 \times 70,000$ หรือ $1/70,000$ หรือ $1:70,000$ การคำนวณนั้นก็ทำได้ง่ายดังนี้ : $\text{มาตราส่วน} = \text{ระยะบนแผนที่} \times \text{ระยะภูมิประเทศ นั้นเอง}$

4.6 เส้นโครงบนแผนที่ นั้นประกอบด้วย เส้นขนานและเส้นเมริเดียน ที่จะกำหนดตำแหน่งพิกัดภูมิศาสตร์อย่างเป็นสากลและมาตรฐาน ไว้ใช้อ้างอิง ซึ่งประกอบด้วย

เส้นขนาน (ละติจูด) เป็นเส้นสมมติ ที่ลากจากทิศตะวันออก โดยจะวัดจากมุมที่เริ่มจากเส้นศูนย์สูตร ซึ่งจะมีค่ามุม 0 องศาไปยังขั้วโลกทั้งสองด้านละไม่เกิน 90 องศา ซึ่งเส้นขนานที่สำคัญ 5 เส้น หลักๆมีดังนี้

4.6.1 เส้นศูนย์สูตร หรือ เส้นอิควอเตอร์ ค่ามุม 0 องศา

4.6.2 เส้นทรอปิกออฟแคนเซอร์ ค่ามุม 23 องศา 30 ลิปดาเหนือ

4.6.3 เส้นทรอปิกออฟแคปริคอร์น ค่ามุม 23 องศา 30 ลิปดาใต้

4.6.4 เส้นอาร์กติกเซอร์เคิลเหนือ ค่ามุม 66 องศา 30 ลิปดาเหนือ

4.6.5 เส้นอาร์กติกเซอร์เคิลใต้ ค่ามุม 66 องศา 30 ลิปดาใต้

เส้นเมริเดียน (ลองจิจูด) เป็นเส้นสมมติ ที่ลากจากขั้วโลกเหนือไปยังขั้วโลกใต้ ลักษณะเป็นเส้นตรง โดยจะลากผ่านทิศตะวันออกไปยังทิศตะวันตก ด้านละ 180 องศา ซึ่งหน้าที่สำคัญของเส้นเมริเดียน นั้น จะใช้เป็นตัวแบ่งเวลาของแต่ละประเทศทั่วทั้งโลก และใช้บอกพิกัดตำแหน่งที่ตั้งต่างๆบนพื้นผิวโลก โลก โดยจะทำงานร่วมกันกับเส้นขนาน (ละติจูด) ที่ตัดกัน

4.7 พิกัดภูมิศาสตร์ เป็นระบบที่จะบอกตำแหน่งของที่ตั้งหรือสิ่งต่างๆบนพื้นผิวโลก โดยอาศัยเส้นโครงบนแผนที่ 2 เส้น ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ตัดกันเป็นจุดต่างๆ โดยจะอ่านค่าจาก เส้นละติจูด (เส้นขนาน และเส้นลองจิจูด (เส้นเมริเดียน) ซึ่ง ละติจูด ก็คือพิกัดจุดหนึ่งบนเส้นขนาน และลองจิจูด ก็คือพิกัดจุดหนึ่งบนเส้นเมริเดียนแต่ในปัจจุบัน การอ่านแผนที่หรือการหาพิกัดบนพื้นผิวโลกทำได้ง่ายและแม่นยำโดยใช้จีพีเอส (GPS : Global Positioning System) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีขนาดเล็ก สามารถพกพาหรือนำไปติดกับวัตถุหรือยานพาหนะก็สามารถทำได้สะดวก อีกทั้งยังให้ข้อมูลได้แม่นยำและตรงกับความเป็นจริง ดังนั้นจึงมีการใช้จีพีเอสในรูปแบบต่างๆมากมาย เช่น ใช้ในการเดินทาง เดินเรือ การท่องเที่ยว การเดินป่า ติดตามรถยนต์ เดินทางด้วยรถยนต์ แล้วยังใช้งานง่ายตายอีกด้วย จึงเป็นประโยชน์อย่างมากในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

สรุปได้ว่าองค์ประกอบของแผนที่นั้นเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เราเข้าใจในแผนที่ได้มากขึ้น และศึกษาหาข้อมูลได้ถูกต้องและสมบูรณ์ ซึ่งส่วนประกอบ ของแผนที่ เช่น ชื่อแผนที่ ทิศทาง สัญลักษณ์ เครื่องหมายแผนที่ และ สี เป็นต้น นี้ก็จัดเป็น องค์ประกอบของแผนที่ เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เราเข้าใจในแผนที่

5. ความสำคัญของแผนที่ชุมชนและแผนที่เดินดิน

แผนที่ชุมชน (Atlas) คือ จุดอ้างอิงของทุกภาคส่วนในการระบุทรัพยากรทาง วัฒนธรรมอันเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญของชุมชนโดยมีพื้นฐานมาจากแนวคิดเรื่องการอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรมที่มีชีวิต (Living Heritage) เน้นการพัฒนาชุมชนผ่านกระบวนการ จัดการทรัพยากรทาง วัฒนธรรมโดยมีเนื้อหาครอบคลุมอย่างครบถ้วนตั้งแต่พัฒนาการทาง ประวัติศาสตร์ของเมือง สภาพ องค์ประกอบทางการกายภาพในปัจจุบันรวมถึงองค์ประกอบที่สำคัญอื่นๆ เช่น บ้านเรือนเก่าแก่ ระบบคูคลอง ฯลฯ อันเป็นส่วนหนึ่งที่ประกอบกันเป็นคุณค่า รวม (Collective Value) ของ สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ซึ่งมีใช้มีแต่โบราณสถาน วัด วัง ที่มี คุณค่าสูงเท่านั้น แผนที่ชุมชน มีรูปแบบและลักษณะที่เข้าใจง่ายสามารถเข้าถึงได้โดยทุกคนทุก ระดับมีลักษณะเป็นพลวัต ยืดหยุ่น สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามบริบททางสังคม และ วัฒนธรรม ในอนาคต โดยจะเป็นหนึ่งในมาตรการ และเครื่องมือสำคัญสำหรับหน่วยงานท้องถิ่นและ ประชาชน ในการร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนา พื้นที่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อไปในอนาคต แผนที่เดินดิน เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นง่าย ๆอาศัยการ เดินสำรวจ และสังเกต และจดบันทึก ลักษณะทางกายภาพ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมชุมชนลงบน แผนที่กระดาษ (น้ำเงิน จันทรมณี 2551)

แผนที่เดินดิน แตกต่างจากแผนที่ทั่วไปตรงที่เป็นการทำแผนที่ภูมิสังคม (Geo Social mapping) คือทำทั้งแผนที่ภูมิศาสตร์และแผนที่ทางสังคมไปพร้อมๆ กัน ซึ่งทำให้แก้ไขปัญหาที่ พบ

บ่อยในการทำงานที่เกี่ยวกับพื้นที่ได้ซึ่งในสมัยนี้ใช้แอปพลิเคชันอย่าง GoogleMaps ได้ แต่แผนที่เดินดิน นั้นพิเศษกว่าแผนที่ธรรมดาๆ เพราะเป็นแผนที่ภูมิสังคม (Geo-social mapping) ที่ผู้เขียนแผนที่นั้นจะต้องเขียนทั้งแผนที่ที่บอกตำแหน่งสถานที่ต่างๆและต้องเขียนแผนที่ทางสังคมอยู่ในนั้นด้วยตัวเองทำให้ได้เห็นกลุ่มเป้าหมายที่จะทำงานด้วยอย่างหลากหลายและสามารถสร้างความคุ้นเคยกับพวกเขาให้เกิดขึ้นได้

เราสามารถใชัแผนที่เดินดิน ในการเรียนรู้ว่าเขาเลี้ยงวัวตรงไหน เขาปลูกอะไรในหน้าแล้ง ใครที่เป็นคนที่มีความรู้ในเรื่องกฎหมายหรือเรื่องอื่นๆในชุมชนนั้น หรือทำให้ได้รู้ว่าชีวิตของคนในชุมชนนั้นๆแต่ละคนมีปัญหาอะไร มีจุดมุ่งหมายยังงั้ สัมพันธ์กับคนอื่นอย่างไรบ้าง

จุดหลักของการเขียนแผนที่เดินดินคือทำให้ ‘รู้จักผู้คน’ ในชุมชน ไม่ใช่เพื่อรู้จักสถานที่ ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลมาวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาชุมชน

ลักษณะพื้นที่กายภาพ vs พื้นที่ทางสังคม

โดยทั่วไปนั้น พื้นที่กายภาพนั้นมักจะมีความเป็นพื้นที่ทางสังคมแฝงอยู่ เพราะพื้นที่ต่างๆในชุมชนจะทำหน้าที่ทางสังคมต่างๆกันไป มีลักษณะทางสังคม และมีอำนาจต่อคนในชุมชนนั้นๆไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เช่น พื้นที่กายภาพบางแห่งอย่าง ลานซักผ้าหรือตลาดสด ก็จะเป็นพื้นที่ของผู้หญิงในชุมชนนั้นเมื่อพิจารณาในแง่พื้นที่ทางสังคม หรือ พื้นที่ศาลเจ้าในชุมชน หรือพระธาตุสำคัญในจังหวัดนั้นๆก็อาจจะเป็พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เมื่อพิจารณาในแง่พื้นที่ทางสังคม เป็นต้น

การจะเข้าใจพื้นที่ทางสังคมได้นั้น ผู้ศึกษาชุมชนจะต้องคลุกคลีพูดคุยสารทุกข์สุขดิบ หรือสัมภาษณ์ให้รู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวเขากับสถานที่กายภาพนั้นๆว่าสัมพันธ์กันอย่างไร และเขาตลอดจนสถานที่แห่งนั้นสัมพันธ์กับคนอื่นๆในชุมชนอย่างไรเรียบเรียงข้อมูลทางสังคมในพื้นที่ออกมาให้เข้าใจง่ายต้องทำให้เห็นข้อมูลสำคัญของชุมชนได้ว่าเป็นยังงั้ โดยเฉพาะข้อมูลทางสังคม เช่น ส่วนไหนของชุมชนที่ยากจนหรือมีปัญหามากกว่าส่วนอื่นๆ จุดรวมตัวของเยาวชนหรือวัยรุ่นอยู่ที่ไหน และกิจกรรมที่เขามักจะทำร่วมกันในพื้นที่นั้นคืออะไร เป็นต้น ลักษณะต่างๆของปัญหานั้นๆด้วย

6. วิธีเขียนแผนที่เดินดิน

ให้เริ่มต้นด้วยการเดินสำรวจพื้นที่ให้ทั่วด้วยตัวเอง โดยใช้การสังเกตรอบๆ พูดคุยกับผู้คนในพื้นที่ต่างๆแล้วจดบันทึกทั้งลักษณะทางกายภาพและกิจกรรมทางสังคมที่เราพบเห็นแล้วค่อยเขียนเป็นแผนที่ออกมา

1. ถ้ามีแผนที่กายภาพอยู่แล้ว เช่น GoogleMaps ก็ให้นำเอามาใช้ตั้งต้นเป็นพื้นฐานในการทำแผนที่เดินดิน ได้ แต่ต้องสังเกตดูด้วยว่าปัจจุบันมีสภาพอะไรที่เปลี่ยนแปลงไปจากสภาพในแผนที่ที่เรานำมาใช้เป็นพื้นฐานด้วย

2. เติมข้อมูลพื้นฐานต่างๆลงในแผนที่พื้นฐาน เช่น บ้านเลขที่และชื่อ-นามสกุลของบ้านหรือเจ้าของบ้านที่สำคัญๆ เช่น โรงเรียน บ้านผู้นำชุมชน วัด สถานที่/เวลาที่พบปะกันระหว่างสมาชิกในชุมชนนั้นๆ เป็นต้น

3. ลงพื้นที่เพื่อสำรวจ พูดคุย สัมภาษณ์ไต่ถามเรื่องราวต่าง ตลอดจนเริ่มสังเกตสภาพแวดล้อมและเหตุการณ์ภายในชุมชน โดยเน้นพูดคุยอย่างเป็นธรรมชาติให้มากที่สุด ทั้งนี้การลงพื้นที่ด้วยการเดินนั้นเป็นวิธีการที่ดีมากกว่าการสัมภาษณ์โดยใช้ยานพาหนะเนื่องจากเหมาะที่จะหยุดแวะเพื่อพูดคุยสัมภาษณ์ได้ทันทีและใช้สามารถเวลานานๆได้

4. จากการสังเกต ให้เขียนอธิบายเพิ่มเติมลักษณะทางกายภาพของชุมชนให้มากยิ่งขึ้น เช่น ถิ่นที่อยู่ หรือที่ตั้งของแหล่งทรัพยากรหรือสาธารณูปโภคที่สำคัญต่อชุมชน เช่น มีบ่อน้ำแต่อยู่ในสภาพที่ค่อนข้างทรุดโทรม

5. สังเกตกิจกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นในพื้นที่กายภาพต่างๆ แล้วให้นำมาบันทึกลงในแผนที่ เช่นมีศาลาที่เป็นเหมือนศูนย์รวมชุมชนของชุมชนโรงงานทอผ้า ก. บริเวณหน้าโรงงาน โดยมักจะมีการไปพบปะพูดคุยกันของแรงงานในช่วงเย็นของทุกๆวัน เป็นต้น

6. โยง “ความสัมพันธ์ในชุมชน” ด้วยเส้นและลูกศรพร้อมคำอธิบายที่ช่วยให้เห็นความเชื่อมโยงที่เกิดขึ้นแต่ละกรณีๆ เช่น ตลาดกับผู้นำชุมชนเป็นยังไง วัดกับเยาวชนเป็นยังไง สหภาพแรงงานกับเจ้าของโรงงานเป็นยังไง เป็นต้น

7. เขียนสัญลักษณ์ลงไป ตัวอย่างเช่น กากบาท หรือ ธง หรือ ดาว ในพื้นที่ที่ควรต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ หรือมีคน/กลุ่มคนในชุมชน ที่เราควรให้ความสนใจมากเป็นพิเศษ ซึ่งจะเน้นในเรื่องอะไรก็เขียนระบุลงไปให้ชัดเจน

การทำแผนที่เดินดิน นั้นควรจะพยายามให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือคนในชุมชนนั้นๆเองลงพื้นที่ไปด้วยกันแล้วร่วมสัมภาษณ์พูดคุย สังเกต และตั้งคำถามเพิ่มเติม ก็จะทำให้ได้แผนที่เดินดิน ที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมถึงการพูดคุยสอบถามกันระหว่างกันเองในกลุ่มผู้ศึกษาด้วยกันก็มีความสำคัญ เช่นเดียวกันสิ่งหนึ่งที่พึงระลึกไว้เสมอระหว่างที่กำลังเขียนแผนที่ชุมชน คือ ชุมชนไม่ได้ประกอบขึ้นแล้วดำรงอยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่มีปฏิสัมพันธ์กับภายนอกหรือชุมชนอื่น และมีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ไม่ได้หยุดนิ่งตายตัวสิ่งที่สำคัญที่สุดในการเขียนแผนที่เดินดิน นั้น คือ เมื่อเขียนขึ้นมาแล้วเราเห็นถึงความสัมพันธ์หรือวัฒนธรรมของชุมชนนั้นชัดเจนมากขึ้นหรือไม่ และทำให้เห็นถึงชุมพลังศักยภาพ ปัญญาความรู้ และโอกาสของชุมชนนั้นๆมากขึ้นหรือไม่ และเมื่อเขียนขึ้นมาแล้วก็สามารถนำแผนที่ไปพูดคุยกันต่อระหว่างผู้เขียนกับชุมชนหรือระหว่างสมาชิกชุมชนด้วยกันเองด้วยกันก็ได้ เนื่องจากช่วยให้เห็นภาพรวมและความสัมพันธ์ของคนในชุมชนในแบบต่างๆได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ตลอดจนช่วยให้มองเห็น ‘ความเป็นคน’ ของกันและกันในชุมชนมากยิ่งขึ้นด้วย เพราะเป็นการเชื่อมโยงพื้นที่ทางกายภาพและมิติความสัมพันธ์ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ผสานเข้าด้วยกันเป็นองค์รวมหนึ่งเดียว (น้ำเงิน จันทรมณี. (2551). แผนที่เดินดิน : เครื่องมือสำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน)

สรุปได้ว่าความสำคัญของแผนที่ชุมชนและแผนที่เดินดิน คือจุดอ้างอิงของทุกภาคส่วนในการระบุทรัพยากรทางวัฒนธรรมอันเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญของชุมชนโดยมีพื้นฐานมาจากแนวคิดเรื่องการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่มีชีวิต องค์ประกอบทางกายภาพในปัจจุบันรวมไปถึงองค์ประกอบที่

สำคัญอื่นเช่นบ้านเรือนเก่าแก่ระบบคุ้มครองอันเป็นส่วนหนึ่งที่ประกอบการเป็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมซึ่งมีใช้มีแต่โบราณสถานวัดที่มีคุณค่าสูงเท่านั้นแผนที่ชุมชนมีรูปแบบและลักษณะที่เข้าใจง่าย มีลักษณะเป็นพลวัตยืดหยุ่นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามบริบททางสังคมแผนที่เดินดิน เป็นเครื่องมือที่ทำงานง่าย ๆ อาศัยการเดินทางสำรวจและสังเกตและจดบันทึกลักษณะทางกายภาพทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมชุมชน แผนที่กระดาษแผนที่เดินดิน แตกต่างจากแผนที่ทั่วไปตรงที่เป็นการทำแผนที่ภูมิคุ้มกันทำให้แก้ไขปัญหาที่พบอุปสรรคในการทำงานเกี่ยวกับพื้นที่จุดอ้างอิงของทุกภาคส่วนในการระบุทรัพยากรทาง วัฒนธรรมอันเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญของชุมชนโดยมีพื้นฐานมาจากแนวคิดเรื่องการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมทาง ประวัติศาสตร์ของเมือง สภาพองค์ประกอบทางการกายภาพอันเป็นส่วนหนึ่งที่ประกอบกันเป็นคุณค่าเข้าใจง่ายสามารถเข้าถึงได้โดยทุกคนทุก ระดับมีลักษณะเป็นพลวัตยืดหยุ่น สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามบริบททางสังคม และ วัฒนธรรมในอนาคต โดยจะเป็นหนึ่งในมาตรการและเครื่องมือสำคัญสำหรับหน่วยงานท้องถิ่นและประชาชนในการร่วมกำหนดทิศทางพัฒนาพื้นที่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อไปในอนาคต

7. การจัดทำแผนที่เดินดิน

กระบวนการทำแผนที่ดังกล่าวเกิดจากประเด็นคำถามที่ว่า แผนที่ชุมชนแบบใดที่จะเหมาะสมกับโจทย์การทำงานของ Gen V ที่มุ่งเน้นไปที่การเตรียมพร้อมชุมชนเพื่อรับมือ กับภัยพิบัติ จากแนวคิดและประสบการณ์ของเด็กค่ายในอดีตที่ผ่านการเรียนรู้กระบวนการทำแผนที่ทำมือ พวกเขาพบว่าขั้นตอนและวิธีการตลอดจนรายละเอียดต่างๆ ของแผนที่ทำมือที่เคย เรียนรู้เหล่านั้นยังไม่ตอบโจทย์ที่พวกเราต้องการกระบวนการทำแผนที่ดังกล่าวเกิดจากประเด็น คำถามที่ว่า แผนที่ชุมชนแบบใดที่จะเหมาะสมกับโจทย์การทำงานของ Gen V ที่มุ่งเน้นไปที่ การเตรียมความพร้อมชุมชนเพื่อรับมือกับภัยพิบัติ จากแนวคิดและประสบการณ์ของเด็กค่าย ในอดีตที่ผ่านการเรียนรู้กระบวนการทำแผนที่ทำมือ พวกเขาพบว่าขั้นตอนและวิธีการตลอดจน รายละเอียดต่างๆ ของแผนที่ทำมือที่เคย เรียนรู้เหล่านั้นยังไม่ตอบโจทย์ที่พวกเราต้องการแผนที่ที่มีความละเอียดและแม่นยำระดับหนึ่งในส่วนของผังครัวเรือน สถานที่สำคัญ ในชุมชน คูคลอง ระดับน้ำท่วม และนอกเหนือจากนั้นยังต้องแสดงให้เห็นถึงเส้นทางการ คมนาคม ทั้งในขณะปกติและเมื่อเกิดภัยพิบัติ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะนำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อการ จัดการขณะเกิดภัยพิบัติได้ เมื่อพวกเขาชัดเจนในเป้าหมายที่ต้องการการศึกษาหาความรู้ เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาแผนที่จึงเริ่มต้นขึ้น ตั้งแต่ขั้นตอนของการทำความรู้จักแผนที่ ภูมิศาสตร์ การอ่านแผนที่ ไปจนถึงการฝึกทำแผนที่ทำมือโดยได้รับความร่วมมือจาก ผศ.ดร.กนกพร ฉิมพลี อาจารย์สาขา การพัฒนาสังคม ที่ กรุณาจัดอบรมให้ความรู้ คำแนะนำและเทคนิคการทำแผนที่ทำมือ ผ่านการทดลองฝึกปฏิบัติ จริง หลังจากนั้นเส้นทางการเรียนรู้ ดำเนินมาสู่ขั้นตอนของการระดมความคิดเพื่อประยุกต์เอา ความรู้ที่ได้เรียนมาปรับใช้จริง ภายใต้เงื่อนไขเพิ่มเติมว่า แผนที่ที่เราจะทดลองทำนี้ นอกจากจะมีในส่วนของข้อมูลต่างๆ ที่ต้องการแล้ว ต้องเป็นแผนที่ที่ง่ายต่อการทำ และง่ายต่อการทำความเข้าใจซึ่งกำลังหลักในการระดมความคิดครั้งนี้คือ ทีมและอาสาสมัครของ เรา มาร่วมกันทดลองทำลองผิดลองถูก โดยประยุกต์เอาเทคโนโลยีในส่วนของ Scale แผนที่ กว้างๆจาก

ฐานข้อมูลของ Google Earth ซึ่งเป็นฐานข้อมูลที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ โดย Scale ของแผนที่ใน Google Earth จะมีความละเอียดในระดับหลังคาเรือน มีทิศทางที่ถูกต้อง แม่นยำ แต่ปัญหาของฐานข้อมูลดังกล่าวคือ ไม่ใช่ข้อมูลที่อัปเดตเป็นปัจจุบันจะทำให้ข้อมูล บางส่วนเช่น ครัวเรือนใหม่ๆ เส้นทางเดินในชุมชนหรือคูคลองบางส่วนอาจขาดหายไป ซึ่งขั้นตอนการทำแผนที่ชุมชนก็จะต้องมีส่วนของการอัปเดตข้อมูลเหล่านี้เพิ่มเติมควบคู่กันไปด้วย นอกเหนือจากนี้พวกเรายังค้นพบการประยุกต์เอาเทคนิคการลอกเลียนแบบที่เรียกว่า การทำ Layer โดยแต่ละ Layer จะเป็นการลงข้อมูลในประเด็นต่างๆ เช่น Layer 1 : ข้อมูล ครัวเรือน , Layer 2 : ข้อมูลระดับของน้ำที่ท่วม , Layer 3 : เส้นทางคมนาคมและคูคลอง เป็นต้น ซึ่งหากเราต้องการข้อมูลใน Layer ไหนก็สามารถเลือกดูได้ใน Layer นั้นๆได้ โดยสะดวก นอกเหนือจากนี้แผนที่ของเรายังเพิ่มเติมในส่วนของการใช้ควบคู่กับแผนที่ซีที ข้อมูลที่จะประกอบไปด้วยข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือน , ข้อมูลประชากรในภาวะพึ่งพิงในแต่ละ ครัวเรือน , การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับน้ำท่วมในแต่ละครัวเรือน , ข้อมูลเรือในแต่ละ ครัวเรือน โดยจะทำการจัดผังแบ่งโซนในแผนที่และให้ Code ในแต่ละโซน เชื่อมโยงข้อมูลกับแผนที่ซีที และจัดเก็บฐานข้อมูลในคอมพิวเตอร์ด้วย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าแผนที่ดังกล่าว นอกเหนือจากจะช่วยอธิบายลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ตามข้อมูลที่เราต้องการได้แล้วยังเชื่อมโยงถึงฐานข้อมูลในระดับครัวเรือนได้อีกด้วย

แผนที่เดินดิน นอกจากจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเรียนรู้และเข้าถึงชุมชนอย่างมีส่วนร่วมในเชิงบวกได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลแล้วยังใช้เป็นเครื่องมือสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้คนกลุ่มคนหน่วยงานองค์กรต่างๆในท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยใช้จุดแข็งของชุมชนเป็นตัวตั้งโดยเปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชนในท้องถิ่นและกลุ่มคนตลอดจนหน่วยงานองค์กรต่างๆจากภายนอกมีส่วนร่วมในการพัฒนาในลักษณะพหุภาคีอีกด้วย เริ่มตั้งแต่การทำความรู้จักกัน ค้นเคยการแบ่งปันข้อมูล ศึกษาแนวคิด วิธีการทำงานและช่วยเหลือกันและกัน เราจะเห็นเส้นสายความสัมพันธ์ในชุมชนที่เชื่อมโยงจากกลุ่มทำงานกลุ่มเดียวกัน และจากกลุ่ม ทำงานกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่งในลักษณะ เครือข่าย เป็นสายสัมพันธ์ในแนวราบที่ต่างฝ่าย ต่างเป็นอิสระต่อกัน และสามารถเชื่อมโยงกันได้แบบเพื่อน มิตรสหาย ผูกสนใจในเรื่องเดียวกัน เครื่องมือชนิดนี้มีประโยชน์ในการศึกษาเรียนรู้และเข้าถึงชุมชนในเชิงบวก กล่าวคือ แทนที่ผู้ศึกษาจะมองชุมชนในแบบดั้งเดิมว่า มีความโง่เขลา เจ็บป่วย ยากจน ความขาดแคลน ว่างเปล่า มีความจำเป็นหรือมีแต่ปัญหาอย่างไรบ้างสำหรับหาจังหวะและโอกาสเขาไปทำงานในฐานะ นักพัฒนา กลับพลิกมุมมอง 360 องศา มามองในมุมใหม่ นั่นคือมองว่า ที่ชุมชนสามารถยืนหยัด อยู่ได้มาช้านานเพราะสมาชิกของชุมชนมีความสามารถ ทักษะ พรสวรรค์ หรือประสบการณ์ไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่งที่ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ระดับหนึ่ง การสั่งสมประสบการณ์ร่วมกันของผู้คนที่ผ่านวันอันตราย หรือวันแห่งความโสมนัส มีปฏิบัติการทั้งแบบปัจเจกหรือร่วมกันกับผู้อื่นมีบทเรียนทำให้เกิดปัญญาปฏิบัติสืบทอดกันมารุ่นแล้วรุ่นเล่ากลายเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีประโยชน์ทั้งต่อตนเองและคนรอบข้างซึ่งแสดงออกได้ในเรื่องต่างๆ อาทิ การดูแลรักษา ตนเอง ครอบครัวและผู้คนบ้านใกล้เรือนเคียง การทำมา หาเลี้ยงชีพ การละเล่น

ให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และความหรรษาว่าเร็ง มีศิลปะและ วิทยาการในทางวิศวกรรม สถาปัตยกรรม ภูมิศาสตร์ ทัศนกรรม ตลอดจนถึงนาฏกรรม ก่อเกิดความยินดีและความภาคภูมิใจ ในอัตลักษณ์ของชุมชนทั้งสิ้นหากชุมชนนั้นศึกษาค้นคว้าสืบทอดที่ดีต่อกันมายุคสมัยและต่อยอดให้ดียิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งนั่นไม่เพียงแต่ทำให้สมาชิก ชุมชนอยู่อย่างเอาตัวรอดไปวันหนึ่งๆ แต่หมายถึงความมีอารยะของชุมชนนั้น ที่จะยืนหยัดอยู่ อย่างมีความหมาย และสมาชิกของชุมชนก็ภาคภูมิใจ ที่ได้เกิดมาในชุมชนของตนเอง แผนที่เดินดิน จึงเป็นประโยชน์ต่อการค้นหาสินทรัพย์ชุมชน ทูทางสังคมที่เชื่อมโยงกับ ยุทธศาสตร์การพัฒนาในระดับท้องถิ่นถึงในระดับชาติได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสม แนวทางการพัฒนาชุมชนแบบเปลี่ยนมุมมอง 360 องศา จากเดิมที่ใช้จุดอ่อนและภัยคุกคามเป็นฐาน มาเป็นการใช้จุดแข็งและโอกาสเป็นฐานเริ่มจากการศึกษา เรียนรู้ชุมชนในเชิงบวก ริเริ่มจากชาวบ้าน รวมก่อสร้างกับชุมชนเรียนรู้จากใจคนรับรู้คน คิดอะไร ร้องรับความต้องการไม่หักหาญซึ่งน้ำใจ ประชา มิใช่ไพร่พียงก้าวไปคู่เคียงกัน เริ่มจากที่เขารู้มาลบลู่หรือเหยียดหยันร่วมคิดจิตผูกพันร่วมสร้างสรรค์สิ่ง มุ่งหมายเสริมสร้างจากข้างใน กำลังใจไม่คลอนคลายชีวีมีความหมายเราลิขิตชะตาเรามาเกิดที่นี้องมา รวมพันผ้าทั้งหนักเบา กำลังเป็นของเรายังออกแรงยิ่งแข็งขัน บทบาทของชาติใหม่ราษฎร์รัฐไทยไป ด้วยกันด้วยหวังต่างมุ่งมั่นพัฒนาประชาสังคมจากนั้นร่วมกันจัดทำแผนที่เดินดิน โดยริเริ่มจากราก หญ้าหาชาวบ้าน เรียนรู้ความคิดอ่านผลงานเรียนรู้จากที่เขามี จากคุณความดีช่วยให้เขาได้ค้นพบสิ่ง หวังประสพ วัตรปฏิบัติที่ดี ความงามด้วยความเคารพพานพบความใฝ่ฝันอันยิ่งใหญ่ ร่วมกันเสริมสร้าง ทางสายใหม่ ระเบิดจากภายในร่วมใจ บุกบั้นประสานผล สร้างจากฐานคิดจิตเป็นกุศลก่อเกิดชุมชน เข้มแข็งศักดิ์ศรีของความเป็นคนแล้วใช้ทุนทางสังคม และสินทรัพย์ชุมชนที่ค้นพบร่วมกัน ผลุดพราย นวัตกรรมสังคมควบคุมและเปลี่ยนแปลงชุมชนของตนเองคุณลักษณะที่ดีของแผนที่เดินดิน แสดงโลก ของชาวบ้าน วัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนแสดงถึงศักยภาพของชุมชน สินทรัพย์ชุมชนทุนทางสังคม เป็นเครื่องมือศึกษาชุมชนในเชิงบวก มีความเป็นพลวัตสามารถเปลี่ยนไปได้ตามบริบทบอกถึงความ เป็นเครื่องข่ายการทำงานของชาวบ้านในชุมชน แสดงวิสัยทัศน์ของชุมชนในการพัฒนาร่วมกัน มัน สามารถต่อเติมเสริมแต่งได้ตามกาลเวลาและวัตถุประสงค์การใช้งานใช้วัสดุที่หาได้ในพื้นที่มาประกอบ หรือประดับให้เข้าใจได้ง่ายเช่นเมล็ดพันธ์พืช ผลไม้ ใบไม้ ฯลฯ ในบางขณะมันสามารถพูดได้เมื่อมอง อย่างพินิจโดยไม่ต้องอธิบายและอธิบายเพิ่มเติมได้ง่ายแผนที่เดินดิน เกี่ยวข้องกับวิจัยเพื่อท้องถิ่นใน พื้นที่ต่างๆที่มีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตมาจกอดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งล้วนผูกพันกับลักษณะ การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเมืองและชุมชนต่างๆแทบทั้งสิ้นประกอบกับการพัฒนาประเทศในช่วงที่ ผ่านมา ได้มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการเติบโตทางเศรษฐกิจและการขยายตัวของ ภาคอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วทำให้รากฐานเดิมที่เคยมีเคยเป็นในอดีตอ่อนแอลงโดยเฉพาะ ด้าน เกษตร ขณะที่ลัทธิบริโภคนิยมก็ขยายตัวขึ้น แต่ก็มิอาจปฏิเสธได้ว่าพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลง ของเมืองและชนบทมีความสัมพันธ์กันเกี่ยวข้องกันมาตลอดในทุกๆด้านโดยเฉพาะในยุคที่การสื่อสาร ไร้พรมแดนเช่นปัจจุบันภาวการณ์ที่เกิดขึ้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่คนทำงานทางสังคมอย่างเช่น คนทำงานวิจัยท้องถิ่น พี่เลี้ยง นักวิจัย เจ้าหน้าที่ส่วนงานต่างๆและนักวิจัยท้องถิ่น รวมถึงตัวชุมชนเอง

จะต้องมีเครื่องมือในการทำงานที่จะนำไปสู่การเสริมสร้างพลังชุมชนให้ชุมชนดำรงอยู่อย่างมีเสถียรภาพในสภาพที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลาการดำเนินโครงการใดๆก็ตามในท้องถิ่นการค้นหายุทธศาสตร์ของพื้นที่ที่มีความสำคัญมากในฐานะที่ยุทธศาสตร์เปรียบเสมือนเข็มทิศในการวางตำแหน่งของโครงการได้อย่างถูกต้องและโอกาสรวมทั้งเป็นเสมือนการช่วยทำให้เป้าหมายของโครงการมีความชัดเจนมากขึ้นแผนที่เดินดิน สามารถเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงสถานการณ์ทางสังคมเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคนกลุ่มคนองค์กรต่างๆเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้สร้างการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนสังคมของชุมชนเองซึ่งเป็นฐานในการปฏิบัติงานที่เชื่อมโยงกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ได้เป็นอย่างดีหากจะถามต่อว่าเราทำอะไรหากทำแผนที่เดินดิน ก็ต้องมองไปที่กระบวนการในการทำหน้าที่นั้น ตั้งอยู่บนหลักการค้นหา “ทุน” ผ่านความสัมพันธ์ของผู้คนและเชื่อมโยงสถานการณ์ในพื้นที่ไปสู่การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้การมีส่วนร่วมของชุมชนพลังทางสังคมทุนทางสังคมและการขับเคลื่อนสังคมในพื้นที่โดยผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะนำไปใช้ประโยชน์ร่วมกันซึ่งก่อให้เกิดการเห็นตัวตนการมองเห็นศักยภาพเกิด ความสัมพันธ์ใหม่ที่ไว้วางใจกันเห็นโอกาสในการสร้างคนให้เกิดจิตสำนึกสร้างควมตื่นตัวในการร่วมมือกันทำงานแบบมีส่วนร่วมเกิดกลไกการจัดการทางสังคมรวมถึงการปรับเปลี่ยนวิถีคิดและกระบวนการทัศนในการมองโลกมองชีวิตด้วยสิ่งต่างๆเหล่านี้เป็นเป้าหมายของการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นทั้งสิ้นรูปแบบวิธีการจัดทำแผนที่เดินดิน นั้นไม่มีวิธีการและรูปแบบตายตัวขึ้นอยู่กับทุนที่มีอยู่ของผู้ที่สนใจจะใช้เครื่องมือแผนที่เดินดิน ในการมาเสริมกระบวนการทำงานถ้าหากมองกลับเข้ามาที่คนทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่เลี้ยงนักวิจัยในพื้นที่ก็จะต้องเริ่มจากทีมวิจัยที่คุ้นเคยกันอยู่แล้วหรือชุมชนที่ใกล้ชิดกับทีมงานหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอยู่เดิมแล้วสร้างวงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการเรียนรู้การจัดทำและการใช้ประโยชน์จากแผนที่ทางสังคมของชุมชนองค์กรหน่วยงานต่างๆเหล่านั้นแต่หากไม่มีพื้นที่หรือไม่มีความสัมพันธ์ใดๆกับชุมชนอยู่เลยก็จะต้องเริ่มจากการค้นหาข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่ปฏิบัติการว่ามีผู้คนกลุ่มคนหน่วยงานองค์กรต่างๆว่ามีใครองค์กรไหนทำอะไรกับใครที่ไหนอย่างไรกันบ้างซึ่งการค้นหาข้อมูลเบื้องต้นเหล่านี้อาจใช้การลงพื้นที่ไปพูดคุยกับแกนนำในกลุ่มต่างๆเพื่อทำความรู้จักสร้างความสัมพันธ์สร้างความไว้วางใจกันซึ่งจะทำให้เห็นตัวคนที่จะชักชวนมาพูดคุยกันต่อไปรวมถึงได้สายสัมพันธ์ของคนกลุ่มคนหน่วยงานองค์กรด้วยหลังจากนั้นอาจจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการร่วมกันกำหนดเรียนรู้การจัดทำและการใช้ประโยชน์จากแผนที่เดินดิน ในระดับพื้นที่ปฏิบัติการซึ่งจะก่อให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้เห็นทุนทางสังคมร่วมกันและเกิดพลังทางสังคมขึ้นได้ในส่วนของวิธีการจำเป็นต้องกำหนดรูปแบบในการนำแผนที่เดินดิน ไปใช้ตั้งแต่วัตถุประสงค์เป้าหมายการนำไปใช้ เช่น ใครทำ ทำอย่างไร เครื่องมือแหล่งข้อมูลผู้มีส่วนร่วมใครเป็นผู้ใช้นำเสนอในรูปแบบไหนเป็นต้นสิ่งสำคัญในการจัดทำแผนที่เดินดิน ที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีนั้นผู้ดำเนินการจะต้องให้ความสำคัญในประเด็นหลักๆ เช่น การสร้างความสัมพันธ์แนวราบ อาทิ การใช้ความสัมพันธ์แบบพี่น้องญาติสนิทเพื่อน ฯลฯ หรือสร้างการมีส่วนร่วมโดย

ประสานภาคีทำงานในพื้นที่การสร้างควมไว้วางใจกันในการทำงานรวมทั้งการมองสิ่งต่างๆอย่างองค์รวมและเห็นประโยชน์ร่วมกัน

สรุปได้ว่ากระบวนการทำแผนที่มุ่งเน้นไปที่การเตรียมพร้อมชุมชนเพื่อรับมือกับภัยพิบัติและนอกเหนือจากนั้นยังต้องแสดงให้เห็นถึงเส้นทางการ คมนาคม ทั้งในขณะปกติและเมื่อเกิดภัยพิบัติ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะนำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อการ จัดการขณะเกิดภัยพิบัติได้ เมื่อพวกเราชัดเจนในเป้าหมายที่ต้องการ การศึกษาหาความรู้ เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาแผนที่จึงเริ่มต้นขึ้น ตั้งแต่ขั้นตอนของการทำความเข้าใจแผนที่ภูมิศาสตร์แผนที่เดินดิน นอกจากจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเรียนรู้และเข้าถึงชุมชนอย่างมีส่วนร่วมในเชิงบวกได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลแล้วยังใช้เป็นเครื่องมือสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้คนกลุ่มคนหน่วยงานองค์กรต่างๆในท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา

แนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมชุมชน

สิ่งแวดล้อมมีทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ซึ่งเกิดจากการกระทำของมนุษย์หรือมีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น อากาศ ดิน หิน แร่ธาตุ น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง ทะเลสาบ ทะเล มหาสมุทร พืชพรรณ สัตว์ต่างๆ ภาชนะเครื่องใช้ต่างๆ ฯลฯ สิ่งแวดล้อมดังกล่าวจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยมนุษย์เป็นตัวละครสำคัญที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงทั้งในทางเสริมสร้างหรือทำลายสิ่งแวดล้อมนั่นเอง เมื่อมนุษย์มีความสัมพันธ์กันและเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน มนุษย์ก็จะรวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่มสร้างบ้านเรือนแหล่งที่อยู่อาศัย ทำไร่นาเลี้ยงสัตว์ มีกิจกรรมร่วมกัน และมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การรวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่มในลักษณะนี้เรียกว่าชุมชน ภายหลังจากที่มนุษย์รวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่ม โดยเลือกสถานที่ตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยแล้ว มนุษย์ก็ได้เริ่มจัดการกับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัวมนุษย์ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการดำรงชีพ ความสะดวกสบาย ในความเป็นอยู่และความปลอดภัยในชีวิต สิ่งรอบๆ ตัวที่มนุษย์เข้าไปจัดการนั้น บางครั้งมนุษย์แสวงหามาเอง บางครั้งสร้างให้มันเกิดขึ้น และบางครั้งก็ตกแต่ง ดัดแปลงปรับปรุง และใช้ธรรมชาติที่เกิดขึ้นอยู่เองนั้น ในลักษณะที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของชุมชน สิ่งต่างๆที่อยู่ล้อมรอบตัวมนุษย์ภายในบริเวณชุมชนมีทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาไว้ในชุมชน รวมเรียกกันว่า "สิ่งแวดล้อมชุมชน" อาจจะเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้ อาจจะเป็นสิ่งที่มีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้แต่ทุกอย่างจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องต่อเนื่องกันเป็นวงจร

สิ่งแวดล้อมในชุมชน คือ

1. สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรม (จับต้องมองเห็นได้) และนามธรรม (วัฒนธรรม แบบแผน ประเพณี ความเชื่อ) มีอิทธิพลเกี่ยวโยงถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลาย อีกส่วนหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจรและเป็นวัฏจักรที่ เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบสาเหตุ สำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมคือ การเพิ่มประชากรทั่วโลกอยู่ในอัตราวิฤต จนถึงแม้จะมีการวางแผนครอบครัวก็ตาม และเป็นเหตุให้มีการใช้ทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น อีกสาเหตุหนึ่งคือมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและ

ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ทำให้ใช้ทรัพยากรเกินความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของมนุษย์ จึงควรมีการแก้ไขพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งเป็นตัวก่อปัญหาที่สำคัญการเร่งรัดเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้มากที่สุดเพื่อ ความสะดวกสบายของมนุษย์โดยไม่มีการจัดการและวางแผนให้ใช้ต่อไปได้นาน ๆ อาจทำให้คุณภาพชีวิตเสียไปเนื่องจากก่อให้เกิดภาวะมลพิษต่างๆ เช่น มลพิษในอากาศ ในน้ำ ในอาหาร แหล่งเสื่อมโทรมและ ของเหลือทิ้ง ได้แก่ ขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล วัสดุทิ้งเสียจากอุตสาหกรรม ต่าง ๆ โดยเฉพาะสารเคมีที่เป็นพิษต่อร่างกาย เช่น โลหะหนัก ยาฆ่าแมลง สารพิษ ตกค้างต่าง ๆ ที่ไม่สามารถย่อยสลายไปได้ตามธรรมชาติ

สรุปได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมชุมชนสิ่งแวดล้อมมีทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอโดยมนุษย์เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงทั้งในทางเสริมสร้างหรือทำลายสิ่งแวดล้อมนั้นเองชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรมสิ่งแวดล้อมเป็นวงจรและเป็นวัฏจักรที่ เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบสาเหตุ สำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมคือ การเพิ่มประชากรทั่วโลกอยู่ในอัตราทวีคูณ ถึงแม้จะมีการวางแผนครอบครัวก็ตาม และเป็นเหตุให้มีการใช้ทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น

2. ความหมายของสิ่งแวดล้อม

หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรม (จับต้องมองเห็นได้) และนามธรรม (วัฒนธรรม แบบแผน ประเพณี ความเชื่อ) มีอิทธิพลเกี่ยวโยงถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลาย อีกส่วนหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจรและเป็นวัฏจักรที่ เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบสาเหตุสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมคือ การเพิ่มประชากรทั่วโลกอยู่ในอัตราทวีคูณ ถึงแม้จะมีการวางแผนครอบครัวก็ตาม และเป็นเหตุให้มีการใช้ทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น อีกสาเหตุหนึ่งคือมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ทำให้ใช้ทรัพยากร เกินความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของมนุษย์ จึงควรมีการแก้ไขพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งเป็นตัวก่อปัญหาที่สำคัญ การเร่งรัดนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้มากที่สุดเพื่อความสะดวกสบายของมนุษย์โดยไม่มีการจัดการและวางแผนให้ใช้ต่อไปได้นาน ๆ อาจทำให้คุณภาพชีวิตเสียไปเนื่องจากก่อให้เกิดภาวะมลพิษ (pollution) ต่าง ๆ เช่น มลพิษในอากาศ ในน้ำ ในอาหาร แหล่งเสื่อมโทรมและของ เหลือทิ้ง ได้แก่ ขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล วัสดุทิ้งเสียจากอุตสาหกรรมต่างๆ โดยเฉพาะสารเคมีที่เป็นพิษต่อร่างกาย เช่น โลหะหนัก ยาฆ่าแมลง สารพิษ ตกค้างต่างๆ ที่ไม่สามารถย่อยสลายไปได้ตามธรรมชาติ

ดังนั้นในการพัฒนาประเทศจึงควรคำนึงถึงคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของชาติให้มากที่สุด โดยให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

สรุปได้ว่าความหมายของสิ่งแวดล้อมชุมชนสิ่งที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เป็นวัฏจักรที่ เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบสิ่งแวดล้อมคือการเพิ่มประชากรทั่วโลกอยู่ในอัตราทวีคูณ ถึงแม้จะมีการวางแผนครอบครัวก็ตาม และเป็นเหตุให้มีการใช้ทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น อีกสาเหตุหนึ่งคือมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ทำให้ใช้ทรัพยากร เกินความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของมนุษย์

3. สิ่งแวดล้อมชุมชน คือมนุษย์มีความสัมพันธ์กันและเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน มนุษย์ก็จะรวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่ม สร้างบ้านเรือนแหล่งที่อยู่อาศัย ทำไร่นาเลี้ยงสัตว์ มีกิจกรรมร่วมกัน และมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การรวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่มในลักษณะนี้เรียกว่าชุมชน ภายหลังจากที่มนุษย์รวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่ม โดยเลือกสถานที่ตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยแล้ว มนุษย์ก็ได้เริ่มจัดการกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวมนุษย์ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการดำรงชีพ ความสะดวกสบาย ในความเป็นอยู่และความปลอดภัยในชีวิต สิ่งรอบ ๆ ตัวที่มนุษย์เข้าไป จัดการนั้น บางครั้งมนุษย์แสวงหาตัวเอง บางครั้งสร้างให้มันเกิดขึ้น และบางครั้งก็ตกแต่ง ดัดแปลงปรับปรุง และใช้ธรรมชาติที่เกิดขึ้นอยู่เองนั้น ในลักษณะที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของชุมชนสิ่งต่างๆ ที่อยู่ล้อมรอบตัวมนุษย์ ภายในบริเวณชุมชนมีสิ่งที่เกิดขึ้นเอง ตามธรรมชาติหรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาไว้ในชุมชน รวมเรียกกันว่า "สิ่งแวดล้อมชุมชน" อาจจะเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้ อาจจะเป็นสิ่งที่มีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้แต่ทุกอย่างจะมี ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องต่อเนื่องกันเป็นวงจร

มนุษย์เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้อาศัยและใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในการอยู่รอดของชีวิต มนุษย์มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ดังนั้นการกระทำของมนุษย์จึงมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ต่อความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมที่เราเรียกกันว่าระบบนิเวศวิทยา ผลกระทบกระเทือนนั้นเป็นไปได้ทั้งในทางสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น หรือในทางทำลายให้เลวร้ายลง ผลกระทบกระเทือนนี้เกิดขึ้นทั้งโดยตรงและทางอ้อม มีมากบ้างน้อยบ้าง

ไม่ว่ามนุษย์จะอยู่ ณ ที่แห่งใด จะตั้งชุมชนใหญ่หรือเล็กก็ตาม トラบใดที่มนุษย์ยังต้องอาศัยพึ่งพาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้ว ก็ย่อมจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อมได้ แม้ว่าจะมีมนุษย์อยู่เพียงคนเดียวในโลก สิ่งแวดล้อมก็ถูกทำลายได้เหมือนกัน เป็นต้นว่า มนุษย์เก็บเกี่ยวเอาพืชพันธุ์ไม้และล่าสัตว์เป็นอาหาร ตัดไม้ในป่าเอามาสร้างที่อยู่อาศัยและทำเชื้อเพลิงและมนุษย์ก็ยังขับถ่ายของเสียลงสู่สิ่งแวดล้อม แต่มนุษย์เพียงคนเดียวก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมไม่มากนัก แต่เมื่อใดก็ตามที่มีมนุษย์มากขึ้น ความต้องการใช้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็มากขึ้นตามไปด้วย เพราะแต่ละคนต่างก็มีส่วนในการทำลายสิ่งแวดล้อมคนละมากบ้างน้อยบ้าง เมื่อรวมทั้งหมดแล้ว สิ่งแวดล้อมในชุมชนจะถูกทำลายอย่างมาก และปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี ก็เป็นปัจจัยอีกตัวหนึ่งที่ช่วยให้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วจากการที่เรามุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ขยายการก่อสร้าง ปัจจัยพื้นฐานแห่งการพัฒนา เช่น ถนน เขื่อน สนามบิน ท่าเรือ ฯลฯ เร่งผลิตสินค้าและบริการให้ทันกับความต้องการของประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละชุมชน จึงถูกนำมาใช้กับวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นจำนวนมาก จากขบวนการพัฒนาและการผลิต ทำให้มีของเสียเหลือทิ้งออกมาในรูปต่าง ๆ เจือปนอยู่กับสิ่งแวดล้อมในชุมชน ความสมดุลในธรรมชาติก็เสียไป

เมื่อสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย มีของเสียปะปนอยู่เป็นจำนวนมาก สิ่งแวดล้อมก็จะอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมและอาจจะรุนแรงจนถึงขั้นเป็นพิษเป็นภัยได้ ผลกระทบจะมีมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับกิจกรรมและการขยายตัวของกิจกรรมนั้น ๆ ผลของสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมและเป็นพิษก็จะตกอยู่กับมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ในชุมชน ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะผูกพันเชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่ เพราะสิ่งแวดล้อมและสิ่งมีชีวิตมีความสัมพันธ์กัน สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมและเป็นพิษจะมีผลโดยตรงต่อสุขภาพและอนามัยของมนุษย์ เพราะสภาพสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติจะเปลี่ยนแปลง ไม่เหมาะที่จะนำมาใช้ในการดำรงชีวิตอีกต่อไป นอกจากนี้ก็ยังมีผลกระทบกระเทือนต่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่หยุดยั้ง และถ้าใช้อย่างไม่ระมัดระวังแล้ว ทรัพยากรธรรมชาติก็จะสูญสิ้นลงอย่างรวดเร็ว

อย่างไรก็ตาม ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันนี้ มิได้เกิดขึ้นกับแม่น้ำ อากาศ สารเคมี และสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติอื่น ๆ เท่านั้น แต่ยังมีปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในรูปปัญหาทางสังคมอีก ทุกวันนี้เราจะเห็นได้ว่าลักษณะนิสัยใจคอ ความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้าน ความสามัคคีในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ทั้งนี้ อาจจะเนื่องมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจภายในครอบครัว ความยากจน การเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ การคมนาคมติดต่อสื่อสารกับสังคมภายนอก ตลอดจนการรับเอาวัฒนธรรมและแนวความคิดจากที่อื่น ๆ มามาก ภายในชุมชนของเราจึงเปลี่ยนแปลงไป ความมีระเบียบ การรักษาหน้าที่ความรับผิดชอบ การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์จึงหย่อนคลายลง

ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ นั้นถ้าไม่ได้รับการแก้ไขอย่างรีบด่วนและถูกวิธีแล้วปัญหาต่างๆ จะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนนั้น จะต้องเลือกใช้หลักวิชาการที่ผสมผสานได้กับลักษณะนิสัย ทศนคติ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนในชุมชนด้วย จะต้องเป็นที่ยอมรับและไม่ถูกโต้แย้งจากคนในชุมชนนั้นๆ

สิ่งแวดล้อมบางอย่างที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ คนทุกคนในชุมชนเป็นเจ้าของและมีสิทธิที่จะใช้ได้ เราทุกคนก็ควรที่จะมีหน้าที่ดูแลรักษาและแก้ไขให้สภาพแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น แม้ว่ารัฐบาลจะมีหน้าที่โดยตรงในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมก็ตาม แต่การดำเนินงานอาจมีอุปสรรคบ้าง ลำช้าบ้าง ถ้าคนในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือทุกคนควรจะถือว่าสิ่งแวดล้อมทั้งหลายเป็นทรัพย์สินสมบัติของชาติ และถือเอาเป็นความรับผิดชอบและหน้าที่ของตัวเองที่มีต่อชุมชน ในอันที่จะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดีมีคุณภาพ เพื่อคนทุกคนในชุมชน เพื่อส่วนรวม เพื่อตัวเอง และครอบครัว และเพื่ออนุชนรุ่นหลังที่จะได้มีโอกาสพึ่งพาอาศัยและใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อไปในวันข้างหน้า

ถ้าสมาชิกในชุมชนทุกคนสำนึกในหน้าที่ของตนเองที่มีต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชน ยอมเสียสละ เล็ก ๆ น้อย ๆ คำนี้ถึงแต่ประโยชน์ของชุมชนส่วนรวมเป็นข้อใหญ่แล้ว อีกไม่ช้าไม่นานภายในชุมชน ก็จะมีแต่สภาพแวดล้อมที่ดี สภาพสิ่งแวดล้อมที่จะทำให้คนทุกคนดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความสุข ความ

ปลอดภัยในชีวิต มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์แข็งแรง ชุมชนก็จะมีแต่สมาชิกที่ดีมีคุณภาพ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติตลอดไป

สถานการณ์โดยทั่วไป การจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีการกำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2559 ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชาติ ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน ในช่วงระยะเวลา 20 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2540-2559) ภายใต้นโยบายและแผนฯ (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, 2554)

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ในมาตรา 4 ได้ให้ความหมายของคำว่า สิ่งแวดล้อม โดยสากลแล้วว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เกิดขึ้นเอง ตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ทั้งที่เป็นสสารและพลังงานรวมทั้ง ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น สิ่งแวดล้อมนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอโดยมนุษย์ เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้สิ่งแวดล้อม นั้น ๆ เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้จากการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในการดำรงชีวิตและเป็นรากฐานสำคัญของการ พัฒนา ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลดน้อยลง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่มนุษย์ได้นำมาใช้ในการดำรงชีวิต และแสวงหาความสะดวกสบาย ส่งผลให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม และปัญหามลพิษตามมา สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางลบมากขึ้นอย่างชัดเจน ทำให้ในปัจจุบันประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นที่ถูกกล่าวถึงมากขึ้น เนื่องจากมีปรากฏการณ์ที่เป็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม และก่อให้เกิดผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตของมนุษย์ขึ้นบ่อยครั้ง ทำให้เกิดการสูญเสียชีวิต และทรัพย์สินจำนวนมาก (โสภารัตน์ จาระสมบัติ, 2551)

เกษม จันทรแก้ว (2545) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมว่า หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มี ลักษณะทางกายภาพ ชีวภาพ และสังคม ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและมนุษย์ได้ทำขึ้น ทั้งนี้ยังได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติมอีกว่า หมายถึง สิ่งที่เกิดตามธรรมชาติและที่ มนุษย์สร้างขึ้น สิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สิ่งที่เห็นได้ด้วยตาและไม่สามารถเห็นได้ด้วยตา สิ่งที่เป็นทั้งที่ให้คุณและให้โทษ และได้จำแนกสิ่งแวดล้อมออกเป็น 4 มิติดังนี้

1. มิติทรัพยากร หมายถึง ทรัพยากรทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น มีบทบาทต่อมนุษย์ในการเอื้อให้ปัจจัยด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ให้ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน อันได้แก่ทรัพยากรกายภาพทรัพยากรชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์และคุณค่าคุณภาพชีวิต

2. มิติเทคโนโลยีโดยมีบทบาทและความสำคัญต่อการใช้ทรัพยากรอย่างมาก โดยมนุษย์นำเทคโนโลยีหลายรูปแบบทั้งด้านการนำทรัพยากรมาเพิ่มมูลค่าสร้างผลผลิต และด้านการป้องกันบำบัดมลพิษ ซึ่งทั้งนี้ก็เพื่อสนองความต้องการของตนเอง

3. มิติของเสียและมลพิษสิ่งแวดล้อม คือเมื่อมีการใช้ทรัพยากรด้วยเทคโนโลยีใดก็ตามย่อมมีของเสียและมลภาวะเกิดขึ้นเสมอ มิติทางของเสียและมลพิษสิ่งแวดล้อมเป็นมิติที่แสดงให้เห็นผลของการใช้ทรัพยากร

4. มิติมนุษย์หรือ เศรษฐสังคมนั้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับมนุษย์ที่ได้สร้างพฤติกรรมของมนุษย์ต่อสภาพแวดล้อม ทั้งระบบสิ่งแวดล้อมย่อย หรือทั้งระบบสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีมิติมนุษย์ประกอบด้วย ประชากร การศึกษา อนามัยและสาธารณสุข เศรษฐกิจ โบราณสถานความปลอดภัย การเมืองและการปกครอง การนันทนาการ

1) สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติมี 2 พวก คือ

1.1 สิ่งมีชีวิต ได้แก่ มนุษย์พืช และสัตว์ 19

1.2 สิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ อากาศ แสงแดด น้ำ ดิน แร่ ภูมิประเทศ ตลอดจนปรากฏการณ์ทางธรรมชาติเช่น น้ำท่วม และฝนแล้ง เป็นต้น

2) สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เกิดจากการดัดแปลงธรรมชาติให้เหมาะสมกับความต้องการหรือให้ใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น จำแนกได้ 2 พวก คือ

2.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ คือ สิ่งที่มีรูปร่างมองเห็นจับต้องได้ ส่วนใหญ่เป็นสิ่งก่อสร้าง เช่น บ้านเรือน โรงงาน ถนน รถยนต์ คอกสัตว์ สวนผลไม้โบราณวัตถุ และโบราณสถานซึ่ง มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์

2.2 สิ่งแวดล้อมทางสังคมคือ สิ่งที่เป็นนามธรรมหรือไม่มีตัวตน และจับต้องไม่ได้อาจสร้างขึ้นโดยตั้งใจ ไม่ได้ตั้งใจ หรือเพื่อความสงบสุขในการอยู่ร่วมกันเช่น ประเพณีศาสนา วัฒนธรรม กฎหมาย การทะเลาะวิวาท และการศึกษา เป็นต้น นิเวศเรื่องพานิช (2542) ได้แบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ

1) สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติซึ่งแบ่งย่อยออกเป็น 2 ชนิดได้แก่

1.1 สิ่งแวดล้อมที่มีชีวิต ได้แก่ พืช สัตว์ และมนุษย์

1.2 สิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิต หรือสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ลมฟ้า อากาศ ดิน ภูมิประเทศ และไฟ เป็นต้น

2) สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ส่วนใหญ่เป็นแบบแผนวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมมนุษย์ สิ่งแวดล้อมเหล่านี้ได้แก่ขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะ วัฒนธรรม สิ่งก่อสร้างหรือสถาปัตยกรรม ศาสนา ระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษาและวิทยาการต่าง ๆ เป็นต้น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ได้มีนักวิชาการให้ความหมาย ดังนี้ เกษม จันทรแก้ว (2541) กล่าวว่า สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันนั้นทั้งระดับ ท้องถิ่น ระดับจังหวัด ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค ระดับทวีป และระดับโลก มี

ความคล้ายคลึงกัน มาก นอกจากความรุนแรงของแต่ละปัญหาเท่านั้นที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งปัญหาเหล่านั้นสามารถ แบ่งได้เป็น 10 ประเภท ดังนี้

1. การเพิ่มของประชากร
2. การลดลงของพื้นที่ป่าไม้
3. การสูญพันธุ์ของสัตว์ป่า
4. การขาดแคลนน้ำ
5. การเสื่อมโทรมและพังทลายของดิน
6. ผลที่เกิดจากเกษตรกรรม เช่น สารพิษตกค้างในผลผลิต ในดิน และแหล่งน้ำ
7. เมืองและชุมชนที่ไม่มีแบบแผนที่ชัดเจน จนก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม สลัม ขยะ การจราจร น้ำเสีย อากาศเสีย
8. สาธารณสุข/อนามัย เช่น การแพร่กระจายของเชื้อโรคในอากาศ ทำให้เป็นภัยต่อชีวิต
9. การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม
10. ภาวะโลกร้อนที่มีผลต่อดินฟ้าอากาศ และการผลิตอาหารในอนาคต สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม ได้มีนักวิชาการให้ความหมาย ดังนี้ เกษม จันทรแก้ว (2541) กล่าวว่า สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นเกิดจากหลาย สาเหตุด้วยกันดังนี้

1. การใช้ทรัพยากรมากเกินไปเกินความสามารถต่อการปรับตัวของระบบสิ่งแวดล้อม เช่น การทำป่าไม้การทำประมง ทาเหมืองแร่ ฯลฯ
2. การนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อนำทรัพยากรมาใช้สนองความต้องการของมนุษย์โดยไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอหรือเหมาะสม
- 3 ช่วงเวลาการใช้ทรัพยากรไม่เหมาะสมแทนที่จะนำทรัพยากร มาใช้ในช่วงฤดูแล้งกลับนำมาใช้ในช่วงฤดูฝน
4. มีผู้ใช้ทรัพยากรมากเกินไป ทั้งนี้เพราะประชากรมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและปริมาณมาก
5. ผู้ใช้ทรัพยากรขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ทำให้ขาดความระมัดระวังในการใช้ นอกจากจะนำมาใช้มากและไม่เหมาะสมแล้ว ยังอาจมีส่วนสร้างของเสีย และมลภาวะเกิดขึ้นได้
6. เกิดมลสารใหม่หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมจากการใช้ทรัพยากร เช่น การใช้สารปราบศัตรูพืช เกษตร ก่อให้เกิดการตกค้างในพืช ดิน และแหล่งน้ำ หรืออาจก่อให้เกิดการกระตุ้นให้สารธรรมชาติเพิ่มขึ้น

7. การผสมผสานระบบบริหารไม่เป็นไปตามทฤษฎี หรือไม่มีการประสานงานแต่ละระบบ สิ่งแวดล้อม จึงทำให้เกิดปัญหาแบบลูกโซ่ และเพิ่มความรุนแรง แทนที่จะแก้ไขได้แต่ไม่สามารถดำเนินการได้เพราะไม่มีการวางแผนผสมผสานระบบบริหารงานมาก่อน

สรุปได้ว่า สิ่งแวดล้อมชุมชน หมายถึง การวางแผน การจัดสรร การใช้ทรัพยากรและ การกระทำหรือการดำเนินการใดๆ เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ทำให้ คุณภาพ

สิ่งแวดล้อมดีขึ้น และเกิดประโยชน์ต่อชุมชน และจากแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการจัดการ ที่นักวิชาการให้ไว้ดังกล่าว ผู้ศึกษาได้ สังเคราะห์และสรุปว่า การบริหารการจัดการ หมายถึง การดำเนินงานขององค์กรที่ต้องมีคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยนำปัจจัยทางการบริหารจัดการ ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ มาใช้อย่างเป็นกระบวนการโดยผ่านหน้าที่หลัก คือ การวางแผน การจัดองค์การ การเป็นผู้นำ และการควบคุม ให้การทำงานบรรลุเป้าหมายร่วมกัน อย่างมีประสิทธิภาพ และการดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานที่หน่วยงานและบุคลากรของหน่วยงาน นำมาใช้ยังนำไปสู่วัตถุประสงค์หรือจุดหมายปลายทางที่ได้กำหนดไว้ คำนี้ส่วนใหญ่ใช้ในหน่วยงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเรื่องการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนและจัดทำแผนที่เดินดิน หมู่บ้าน บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมราช จังหวัดนครราชสีมา คณะผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและบริบทของแผนที่ ศึกษาโดยแบ่งสาระสำคัญในการ นำเสนอตามลำดับ

ศยามล เพ็ชรงาน (2551) วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ประการคือ 1 เพื่อรวบรวมประวัติเพื่อศึกษาบริบทและประวัติศาสตร์ชุมชนของตำบลแม่สะเรียงอำเภอแม่สะเรียงจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในประวัติศาสตร์ชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลดังกล่าวโดยอาศัยทฤษฎีการคติชนวิทยาทฤษฎีโครงสร้างทางภาษาและทฤษฎีวิเคราะห์และพัฒนากลยุทธ์โดยไทเลอร์ หมู่บ้านรวมถึงบริบทชุมชนในด้านประวัติศาสตร์สถานที่สำคัญประเพณี ทัศนคติภาษา แล้วภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนตำบลแม่สะเรียงอำเภอแม่สะเรียงจังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งข้อมูลเหล่านี้ผ่านกระบวนการตรวจสอบและสรุปโดยผู้ให้ข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่น รวมถึงผู้นำชุมชนจึงทำให้ข้อมูลมีความถูกต้องสมบูรณ์และสามารถนำไปอ้างอิงได้ในส่วนของการศึกษาโครงสร้างชื่อหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียงพบว่าชื่อหมู่บ้านส่วนใหญ่จะประกอบด้วยคำ 2 คำเป็นคำนาม+คำนาม ส่วนประเภทที่พบน้อยที่สุดคือชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำ 3 คำเป็นคำนาม+คำนาม+คำนาม ซึ่งแต่ละคำที่ประกอบเป็นชื่อหมู่บ้านจะมีความสัมพันธ์กันโดยที่ชื่อหมู่บ้านคำหลังมักจะทำหน้าที่ขยายความหมายของคำนำหน้าให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นในส่วนของการพัฒนากลยุทธ์ท้องถิ่นหน่วยประวัติศาสตร์ชุมชนโดยมีการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นผู้วิจัยได้พัฒนากลยุทธ์ท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการและจุดมุ่งหมายของการศึกษา โดยแบ่งหลักสูตรออกเป็น 5 หน่วยคือหน่วยที่ 1 เรื่องเรื่องภาษาที่ใช้ในชุมชนและนำไปทดลองกับนักเรียนโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ตั้งแต่ชั้นอนุบาลที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นเวลา 1 ภาคเรียนและนำกลับมาปรับปรุงเป็นร่างหลักสูตรท้องถิ่นอำเภอแม่สะเรียงเพื่อเป็นต้นแบบในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นในเขตพื้นที่ การศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2

อรัญญา พงศ์สะอาด (2553) การศึกษาวิจัยเรื่องประวัติศาสตร์ชุมชนในการจัดสวัสดิการเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสานใต้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนและองค์ความรู้ในการจัด

สวัสดิการเชิงวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นอีสานใต้และศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐท้องถิ่นและชุมชนในการจัดสวัสดิการและนำเสนอแนวทางการจัดสวัสดิการเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับเศรษฐกิจและวัฒนธรรมชุมชนดำเนินการวิจัยด้วยเทคนิควิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและดำเนินการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์โดยหลักการมนุษยวิทยาวัฒนธรรมการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อเตรียมการวิจัยจากเอกสาร การทบทวนงานวิจัย บทความ รายงานวิจัยนโยบายการพัฒนาและเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องในภาพรวมด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ และประเพณีของชุมชนและการจัดตั้งสวัสดิการของชุมชนโดยชุมชนและโดยรัฐและเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมการประชุมกลุ่มเฉพาะและการสนทนากลุ่มระหว่างผู้วิจัยกับผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในบริเวณศาลหลักเมืองชุมชนสังขระบริเวณปราสาทยายเหงาในชุมชนปุนทรายและบริเวณปราสาทภูมิลโปนในชุมชนภูมิลโปน เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ความคิดเห็นมุมมองและทัศนคติเกี่ยวกับประวัติศาสตร์วัฒนธรรมประเพณีชุมชนและการจัดระบบสวัสดิการเชิงวัฒนธรรมและตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลแบบสามเส้าจากนั้นสรุปผลข้อมูลแบบการวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์โดยมีแนวคิดและทฤษฎีเป็นกรอบในการตีความและอภิปรายผล

ผลการศึกษายังพบว่าชุมชน 3 แห่งที่ศึกษามีระบบเศรษฐกิจชุมชนชาวนาเป็นแกนครอบครัวยังคงเป็นหน่วยผลิตมีเป้าหมายการผลิตคือการประกันการบริโภคของครอบครัวและใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลักนับจากอดีตถึงปัจจุบันจากการศึกษาพบว่าชุมชนชาวนานี้มีศักยภาพในด้านความเหนียวแน่นความผูกพันและความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งเกิดจากวัฒนธรรมความเชื่อที่สั่งสมและสืบทอดต่อกันมาส่งผลให้ชุมชนมีศักยภาพที่เอื้อต่อการจัดสวัสดิการเชิงวัฒนธรรมอันประกอบด้วยศักยภาพด้านเศรษฐกิจในด้านการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตและเป็นเจ้าของทรัพยากรรอบๆชุมชนร่วมกันเป็นพื้นฐานของการจัดสวัสดิการเชิงวัฒนธรรมฐานเศรษฐกิจอันได้แก่กลุ่มออมทรัพย์กลุ่มกองทุนหมุนเวียนเพื่อการผลิตกลุ่มเครือข่ายอาชีพเสริมเช่นกลุ่มปลูกผักกลุ่มทอผ้า นอกจากนี้ยังพบว่าชุมชนชาวนามีศักยภาพส่วนบุคคลในด้านความอดทนความมีมานะรวมถึงลักษณะนิสัยชอบช่วยเหลือและเผื่อแผ่อันจะสามารถพัฒนาศักยภาพไปสู่การรวมกลุ่มเป็นองค์กรเครือข่ายด้านการผลิตในแนวราบเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรประเภทเดียวกันและจัดตั้งสหกรณ์หรือมาพัฒนาตามแนวคิดสำนักสหกรณ์ข้อสรุปในเรื่องการเป็นชุมชนสวัสดิการเชิงวัฒนธรรมที่ค้นพบคือชุมชนมีความเชื่ออย่างเหนียวแน่นในเรื่องผีทางพุทธที่ปรากฏในประเพณีพิธีกรรมต่างๆเช่นโจลมะมัววดยของชาวเขมร เกมของชาวกุลซึ่งเป็นพิธีกรรมการทำนายดวงชะตาและการรักษาโรคด้วยการใช้ดนตรีบำบัดและเป็นวิถีประชาอันบ่งบอกถึงระบบความช่วยเหลือเกื้อกูลและเป็นสวัสดิการที่แฝงอยู่ในวัฒนธรรมมาช้านานดำรงอยู่และสืบทอดมาต่อมาในด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐโดยเฉพาะระดับท้องถิ่นพบว่าปัจจุบันรัฐจัดสวัสดิการให้แก่ชุมชนภายใต้แนวคิดเรื่องการจัดการปัญหาความยากไร้มุ่งตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานดังปรากฏในรูปแบบการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงได้โอกาสแต่ไม่ได้เกิดความร่วมมือในการจัดสวัสดิการจากกระบวนการอุดมการณ์ของชาวบ้านอย่างแท้จริงดังนั้นจึงยังไม่ปรากฏรูปประธรรมของความร่วมมือหรือนำศักยภาพของชุมชนในด้านวัฒนธรรมมาประยุกต์ใช้กับระบบสวัสดิการ

ให้มีประสิทธิภาพอย่างสมบูรณ์แต่อย่างใด นอกจากข้อค้นพบที่ได้จากการสำรวจข้อมูลภาคสนามด้านการจัดสวัสดิการในปัจจุบันแล้วจากการสนทนากลุ่มยังทำให้พบว่ากลุ่มเป้าหมายของการบริการสวัสดิการที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่งคือเด็กและเยาวชนยังขาดความร่วมมือกับประวัติศาสตร์ชุมชนของตนเองทำให้ขาดความภาคภูมิใจไม่เข้าใจและไม่เห็นความสำคัญของการจัดสวัสดิการเชิงวัฒนธรรมจากผลการศึกษาจึงนำไปสู่ข้อเสนอแนะด้านพันธกิจร่วมกันระหว่างรัฐและชุมชนในการจัดสวัสดิการเชิงวัฒนธรรมบนฐานของเศรษฐกิจและวัฒนธรรมชุมชนโดยรัฐเป็นแกนนำและมีชุมชนเป็นแกนกลางเป้าหมายพบว่าควรมีการสร้างรูปแบบการดำเนินการเป็นกลุ่มเครือข่ายสวัสดิการที่เป็นสหกรณ์ส่งเสริมจิตสำนึกช่วยเหลือซึ่งกันและกันเน้นการรวมกลุ่มโดยสมัครใจเชื่อมโยงกับทุนรัฐท้องถิ่นและทุนรัฐบาลกลางจนเป็นระบบสวัสดิการที่เข้มแข็งหลากหลายหรือเกิดเป็นสวัสดิการเชิงวัฒนธรรมของชุมชนแบบพอเพียงในอนาคตโดยมีวัฒนธรรมชุมชนและระบบความช่วยเหลือเกื้อกูลของชุมชนเป็นฐาน

อนุพงษ์ อินฟ้าแสง (2552) ชุมชนหนองแวม เป็นชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานมากกว่าร้อยปีตั้งแต่มีการขุดคลองภาษีเจริญเมื่อพ.ศ. 2409 และเมื่อมีการสร้างวัดหนองแวมศุขยวมจิตใจเมื่อปีพ.ศ. 2413 ชุมชนหนองแวมก็พัฒนาเติบโตขึ้นตามลำดับจนได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอหนองแวมเมื่อพ.ศ. 2445 จากนั้นชุมชนหนองแวมก็ได้เกิดกิจกรรมต่างๆมากมายในเวลาต่อมาทั้งเป็นศูนย์กลางการค้าส่งข้าวที่สำคัญมีโรงสีไฟถึง 4 โรงมีโรงงานทำกระดาษฟางโรงงานเตาอิฐ ศูนย์กลางการค้าขายที่สำคัญของชุมชนต่างๆโดยรอบเช่นศาลาแดงศาลาพยาบาลบางแครางบัวบางบอนเป็นต้นแต่กระแสการพัฒนาอย่างรวดเร็วการปรับเปลี่ยนพื้นที่ทางการเกษตรในอดีตเป็นโรงงานอุตสาหกรรมและธุรกิจบ้านจัดสรรการเข้ามาอยู่อาศัยผู้คนแบบชุมชนเมืองที่ไม่ได้มีความผูกพันกับท้องถิ่นทำให้ข้อมูลทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ไม่ได้รับการถ่ายทอดและอาจทำให้สูญหายไปในเวลาอันรวดเร็วการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนหนองแวมเป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศิลปกรรมภายในชุมชนทางที่เป็นสถาปัตยกรรมจิตรกรรมเรือนพื้นถิ่นรวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชนการตั้งถิ่นฐานการขยายตัวและการพัฒนาการของชุมชนเพื่อไม่ให้ข้อมูลดังกล่าวถึงหายไปและเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชุมชนเมื่อมีการตั้งอำเภอหนองแวมขึ้นเนื่องจากเป็นศูนย์กลางการผลิตข้าวที่สำคัญชุมชนหนองแวมเป็นศูนย์กลางการค้าขายมีตลาดร้านค้าริมคลองภาษีเจริญและตลาดสดหน้าวัดหนองแวมทั้งบนบกและทางน้ำจนกระทั่ง พ.ศ. 2480 เมื่อมีการตัดถนนเพชรเกษมการขนส่งค้าขายทางบกเริ่มมีบทบาทการค้าขายในชุมชนหนองแวมเริ่มเบาบางลงธุรกิจหลายอย่างปิดตัวลงเช่นโรงสีไฟโรงงานเผาอิฐและเมื่อมีถนนเข้าถึงชุมชนโดยตรงตลาดร้านค้าริมคลองก็ค่อยๆปิดกิจการเช่นกันถึงแม้ชุมชนหนองแวมจะพัฒนาเข้าสู่การเป็นสังคมเมืองมากขึ้นในปัจจุบันทำให้วัฒนธรรมของชุมชนบางประการสูญหายไปแต่ยังคงเหลือศิลปกรรมในท้องถิ่นที่ควรได้รับการดูแลเช่นวิหารหลวงพ่อโตหรือพระอุโบสถหลังเดิมจิตรกรรมฝาผนังภายในวิหาร หอไต ของวัดหนองแวมที่มีอายุเกิน 100 ปี รวมทั้งเรือนพื้นถิ่นที่อยู่ในสภาพทรุดโทรมควรได้รับการอนุรักษ์โดยเฉพาะจิตรกรรมฝาผนังอายุ 100 ปีภายในวิหารและเรือนพื้นถิ่นอายุ 100 เช่นกันนอกจากนี้ควรมีการจัดการศิลปกรรม

ของท้องถิ่นอย่างจริงจังมีการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในอนาคต

ดาฤทัย จรุงทอง (2552) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการของวิถีชีวิตความเป็นอยู่และการปรับตัวของชุมชนอุรุกรลาไวย์เกาะหลีเป๊ะรวมถึงปัจจัยที่มีผลก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชนระหว่าง ปีพ.ศ.2493ถึง 2549 ผลการศึกษาพบว่าก่อน ปีพ.ศ. 2493 อุรุกรลาไวย์มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่พจนกระทั่งใน ปีพ.ศ. 2493 เป็นต้นมาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของอุรุกรลาไวย์เกาะหลีเป๊ะเริ่มเปลี่ยนแปลงไปด้วยปัจจัยต่างๆคือการเสียชีวิตของผู้นำในยุคดั้งเดิมการเข้ามาของพ่อค้าคนกลางและการขยายตัวของอำนาจรัฐปัจจัยต่างๆเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของอุรุกรลาไวย์เป็นต้นมาจึงเป็นยุคที่เกิดความสับสนและความเปลี่ยนแปลงขึ้นกับวิถีชีวิตของชาวอุรุกรลาไวย์เกาะหลีเป๊ะเป็นต้นมาชุมชนอุรุกรลาไวย์เกาะหลีเป๊ะได้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปในอีกระดับหนึ่งอันเกิดจากนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นหลักสำคัญส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของคนในชุมชนเช่นการปรับตัวในด้านการทำมาหากินพบว่ามีเกิดการเกิดขึ้นของอาชีพใหม่ๆเช่นอาชีพขับเรือหางยาวรับจ้างแรงงานรับจ้างแม่บ้านพนักงานในครัวพนักงานสับและอาชีพค้าขายเป็นต้นและยังพบว่ามีความเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของวิถีชีวิตในทุกๆด้านเช่นสถานที่ตั้งและลักษณะของบ้านเรือนความสัมพันธ์ทางสังคมรวมทั้งวงจรชีวิตวัฒนธรรมพื้นฐานและการแสดงออกทางความเชื่อประเพณีและพิธีกรรมนับเป็นความเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวชุมชนที่สะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับหรือคอยตามไปกับกระแสวัฒนธรรมไว้ที่หลังไหลเข้ามา

พิทักษ์ ศิริวงศ์(2553) การวิจัยเรื่องประวัติศาสตร์ชุมชนตลาดบางหลวง ร.ศ. 122 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนตลาดบางหลวง ร.ศ. 122 การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ระดับเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 12 คน จากการศึกษาพบว่าตลาดบางหลวง ร.ศ.122 ปีในอดีตมีความเจริญรุ่งเรืองเป็นชุมชนการค้าขนาดใหญ่เนื่องจากเป็นจุดเปลี่ยนเรือโดยสารทำให้มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันอย่างกว้างขวางอีกทั้งยังเป็นศูนย์รวมความบันเทิงต่างๆเช่นวิกหนัง โรงยาฝิ่น ฯลฯ ต่อมาเมื่อมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศมีการพัฒนาระบบการขนส่งทางบกการคมนาคมสะดวกมากขึ้นทำให้ชาวบ้านสามารถเดินทางไปซื้อสินค้าจากตลาดอื่นได้ง่ายส่งผลให้เศรษฐกิจการค้าในชุมชนตลาดบางหลวง ร.ศ. 122 มีชะครและรายการโทรทัศน์มาถ่ายทำที่ตลาดบางหลวง ร.ศ. 122 มีการนำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ทำให้ตลาดบางหลวง ร.ศ. 122 ปีเอาไว้ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของตลาดบางหลวง ร.ศ. 122 ในอดีตอีกทั้งยังมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีไทย-จีน มิให้สูญเสียชีวิตมาหยังคนรุ่นหลังได้

ธิดารัตน์ เวชกุล (2007) การศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพโอกาสคนจน โดยจัดการทำแผนที่ชุมชนพึ่งตนเอง ตำบลบ้านท่าเียนบ อำเภอกีร์รัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทชุมชนบริบทคนจนของตำบลบ้านท่าเียนบอำเภอกีร์รัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี แล้วเพื่อค้นหา

ยุทธศาสตร์แก้ปัญหาความยากจนโดยการจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเอง ตำบลบ้านท่าเนียบ อำเภอศรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มที่ลงทะเบียนคนจนและผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ความจำเป็นในพื้นที่ (จปฐ.) เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยเอกสารสามารถสัมภาษณ์เชิงลึกการสนทนากลุ่มแผนที่เดินดิน แผนที่ความคิดและการบันทึกข้อมูลรายได้ครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างซึ่งสรุปผลการทำวิจัยได้ดังนี้ ผลการศึกษาพบว่าบริบทชุมชนบ้านท่าเนียบเป็นพื้นที่ลาดชันมีการทำการเกษตรในพื้นที่ที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปลูกยางพารา ปาล์ม น้ำมัน ผลไม้และอาชีพรับจ้างพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่มีเอกสารสิทธิ์และบริบทคนจนตำบลบ้านท่าเนียบคนจนในพื้นที่ตำบลบ้านท่าเนียบส่วนใหญ่เป็นผู้ย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่นไม่มีที่ดินทำกินตั้งแต่สมัยพ่อแม่หรือถ้ามีก็ไม่เพียงพอเพราะมีลูกมากและลูกๆก็ไม่ได้รับการศึกษาทำให้ออกาสต่างๆที่จะได้รับน้อยลงไปด้วยการประกอบอาชีพโดยส่วนใหญ่ทำงานรับจ้างแต่รายได้ก็ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายจึงไม่สามารถส่งเสียบุตรให้ได้เรียนสูงๆจึงเป็นวัฏจักรอยู่เช่นนี้คนจนส่วนใหญ่ไม่กล้าที่จะไปกู้ยืมใครเพราะกว่าจะใช้คืนไม่ได้แต่ก็มีบางส่วนที่กู้เงินกองทุนหมู่บ้านเพื่อหวังที่จะนำไปลงทุนกิจการเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวแต่ก็มักจะไม่ประสบความสำเร็จเพราะขาดความรู้ความเข้าใจที่ไม่เพียงพอจึงให้รอดแต่ให้รัฐเข้ามาช่วยเหลือเพราะคิดว่าสิ่งที่รัฐนำเข้ามาให้ดีที่สุดจึงรอความหวังจากโครงการต่างๆความเป็นจริงแล้วโครงการต่างๆก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนได้ถ้าคนในชุมชนไม่คิดจะช่วยกันแก้ไขปัญหาของตนเองที่จะให้คนอื่นมาช่วย

สุกัญญา ดวงอุปมา (2556) งานวิจัยเรื่อง การศึกษาเบื้องต้นเพื่อหาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโนนสง่าที่มีกระบวนการวิจัยแบบเทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีแนวคิดที่ว่า สมาชิกชุมชนเป็นผู้มีศักยภาพและความสามารถในการร่วมกันค้นหาปัญหาที่มีความสามารถตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนในลักษณะพึ่งตนเองโดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย 1 เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพสภาพชีวภาพเศรษฐกิจสังคมของชุมชนบ้านโนนสง่า 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะทางกายภาพชีวภาพเศรษฐกิจสังคมของชุมชนบ้านโนนสง่า 3 เพื่อศึกษาศักยภาพปัญหาข้อจำกัดของชุมชนบ้านโนนสง่า 4 เพื่อศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะของชุมชนบ้านโนนสง่า 5 เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโนนสง่าโดยมีขอบเขตการศึกษาชาวบ้านโนนสง่าหมู่ที่ 3 ตำบลหนองกุ้ง อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ขั้นตอนการวิจัยที่สำคัญประกอบด้วยการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระดมความคิดเห็นทั้งระดับชุมชนเพื่อการศึกษาบริบทชุมชน และค้นหาปัญหาอุปสรรคและศักยภาพโดยใช้เทคนิคแผนที่เดินดิน ปฏิทินฤดูกาลแผนที่ความคิด สัมภาษณ์กลุ่มย่อยในจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากการศึกษาพบว่าบ้านโนนสง่าก่อสร้างประมาณปี.ศ 2528 สภาพทั่วไปของหมู่บ้านเป็นที่ โดยสงัดที่ราบลุ่มดินมีคุณภาพลดลงดินมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทรายมีลักษณะอากาศร้อนจัดในฤดูร้อนและหนาวในฤดูหนาวมีอาชีพที่สำคัญคือด้านการเกษตรได้แก่อาชีพทำนาทำไร่และทำสวนมีมันสำปะหลังอ้อยมะม่วงเป็นพืชเศรษฐกิจของชุมชนมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภคในครัวเรือนส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับ

ประถมศึกษาลักษณะการอยู่อาศัยแบบเครือญาติมีการรวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการเกษตรเพื่อเป็นสวัสดิการชุมชนมีหนี้สินทั้งในระบบมีวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนความเชื่อคนทรงเจ้า นับถือศาลเจ้าพ่อปู่พิธีกรรมทางพุทธศาสนาและทางพราหมณ์และยึดถือตามประเพณีของท้องถิ่นในแต่ละเดือนหรือที่เรียกว่า ฮีต สิบสองคนรองสิบสี่ มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตการทำไร่มะม่วงการปลูกผักชะอมปัญหาของชุมชนคือกลุ่มอาชีพขาดการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐปัญหาเสพติดในเด็กและเยาวชนมีปัญหาเรื่องหนี้สินในระบบข้อจำกัดของชุมชนด้านพื้นที่จัดตั้งกลุ่มอาชีพและมีข้อจำกัดเรื่องน้ำเพื่อใช้อุปโภคบริโภคตลอดจนน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ทางการเกษตรส่วนใหญ่จะต้องพึ่งพาน้ำฝนเท่านั้นชาวบ้านโนนสง่ามีทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านการดำเนินชีวิตตามหลักความพอประมาณมีความเข้าใจในเรื่องปริมาณการบริโภคของตนเองกับระดับรายได้ที่ได้รับ ด้านการดำเนินชีวิตตามหลักความมีเหตุผลยึดหลักประชาธิปไตยในการทำงานมีการวางแผนการใช้จ่ายของตนเองในชีวิตประจำวัน ทรัพยากรทุกชนิดอย่างคุ้มค่าและประหยัดด้านการดำเนินชีวิตโดยการสร้างภูมิคุ้มกันมีความเข้าใจในเรื่องการสร้างครอบครัวให้อบอุ่นเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันเบื้องต้นการมั่นฝึกสมาธิให้มั่นคงเที่ยงธรรมและตั้งมั่นอยู่ในหลักศีลธรรมเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับตนเองการสร้างวินัยในการออมด้านการดำเนินชีวิตตามหลักด้านความรู้และคุณธรรมมีความเข้าใจในเรื่องการเพิ่มพูนความรู้โดยการติดตามข่าวสารทำให้รู้เท่าสถานการณ์ในปัจจุบัน แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่ใช้คุณธรรมนำความรู้การปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและประเมินผลการปฏิบัติด้านความเข้าใจต่อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงด้านการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตแนวทางส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการโนนสง่าควรมีการจัดตั้งกลุ่มปุ๋ยชีวภาพส่งเสริมการพืชผักสวนครัวเลี้ยงสัตว์ควรสร้างแผงลอยข้างถนนในการวางขายสินค้าและผลิตผลทางการเกษตรของคนในชุมชน

ขวัญชัย ลำปา (2553) การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้เพื่อศึกษาสถานการณ์ครอบครัวโดยใช้แผนที่เดินดิน ในพื้นที่ตำบลแม่ณาเต็ง อำเภอบายจันทน์จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประชากรที่ศึกษาเป็นครัวเรือนที่มีลักษณะเป็นครอบครัวจำนวน 1579 ครอบครัวใน 11 หมู่บ้านของพื้นที่ศึกษา ตำบลนาเต็ง อำเภอบาย ปาย หมู่บ้านซึ่งผู้ให้ข้อมูลเป็นตัวแทนครอบครัวดังกล่าวเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่แผนที่เดินดินและแบบสอบถามข้อมูลสถานการณ์ครอบครัววิธีการเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์และการสังเกตการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาเป็นค่าความถี่และค่าร้อยละผลการศึกษาค้นคว้าพบว่าสถานการณ์ครอบครัวส่วนใหญ่ 4 ให้เป็นปัญหาครอบครัวซึ่งสามารถจำแนกตามกลุ่มผู้อยู่อาศัยในครอบครัวเป็น 5 กลุ่มได้แก่ 1 กลุ่มเด็กเป็นปัญหาเด็กมีพฤติกรรมเสี่ยงมีวุ่นวายทำความรำคาญให้ชาวบ้านและปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง 2 กลุ่มสตรีเป็นปัญหาสติปัญญาเป็นโรคเรื้อรัง 3 กลุ่มผู้สูงอายุเป็นปัญหาผู้สูงอายุเป็นหม้าย 4 กลุ่มคนพิการเป็นปัญหาสมาชิกครอบครัวป่วยเป็นโรคเรื้อรังไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้และ 5 กลุ่มครอบครัวเป็นปัญหาครอบครัวหย่าร้างสามีหรือภรรยาติดสุราทั้งนี้แผนที่เดินดินสามารถนำมาใช้

เป็นเครื่องมือในการศึกษาสถานการณ์ครอบครัวเพื่อจำแนกประเภทครอบครัวและสภาพปัญหาครอบครัวในพื้นที่ศึกษาเฉพาะเจาะจงมากขึ้น

ณริตรา สุกแป้น (2561) งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพลังชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการคงจำไหลในพื้นที่ตำบลโคกม่วงอำเภอลองหอยโข่งจังหวัดสงขลาโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกการสนทนากลุ่มการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือแกนนำชาวบ้านและชาวบ้านที่รวมกลุ่มในการจัดการของจำไหล คนนำข้อมูลที่ได้มาจำแนกหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษาและตีความหาข้อสรุปผลการศึกษาพบว่าชุมชนร่วมกันจัดการของจำไหลผ่านพลังงานชุมชนที่ชาวบ้านร่วมกันพัฒนาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติผ่านกิจกรรมต่างๆไม่ว่าจะร่วมกันเดินสำรวจเส้นทางกำไหลของสายคลองจำไหล ร่วมกันวาดแผนที่เดินดิน ร่วมกันวางแผนร่วมกันตัดสินใจหาแนวทางแก้ปัญหา ร่วมกันสร้างฝายปลูกพันธุ์ไม้ปล่อยพันธุ์ปลา ร่วมกันติดตามผลการดำเนินงานและร่วมกันรับผลประโยชน์ร่วมกันซึ่งผลการจัดการของจำไหลผ่านพลังชุมชนทำให้สามารถลดทอนปริมาณน้ำเพิ่มขึ้นชาวบ้านจึงได้ประโยชน์จากปริมาณน้ำดังกล่าวเพื่อใช้ในการทำเกษตรกรรม รวมถึงปริมาณน้ำในบ่อซีเมนต์ที่ชาวบ้านขุดขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในครัวเรือนก็เพิ่มขึ้นเช่นกันการขับเคลื่อนพลังงานชุมชนซึ่งสามารถดึงศักยภาพและจิตสำนึกสาธารณะของคนในชุมชนให้เป็นกลไกหลักในการพัฒนาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน จัดทำแผนที่เดินดิน และศึกษาลักษณะทางกายภาพ โดยการสังเกตและการสัมภาษณ์ ของบ้านใหม่ คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนในการศึกษา

เพื่อให้แนวทางในการดำเนินวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด คณะผู้วิจัยได้กำหนด ขั้นตอนในการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 สร้างประเด็นในการศึกษา ขั้นตอนที่ 2 สร้างเครื่องมือในการศึกษา ขั้นตอนที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลและ ขั้นตอนที่ 4 การสรุปวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างประเด็นในการศึกษา

การสร้างประเด็นที่ศึกษาโดยการเก็บข้อมูลจากการทบทวนเอกสารและแยกประเด็นที่จะศึกษาโดยการแบ่งประเด็นได้แก่ ประวัติศาสตร์ชุมชน ลักษณะทางกายภาพ และการจัดทำแผนที่เดินดิน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือในการศึกษา

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามีการดำเนินการดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้มีการกำหนดจากประเด็นการศึกษา แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง
2. แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดนมีการศึกษาจากบริบทของพื้นที่ในเบื้องต้นและร่างประเด็นการสังเกตให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้มีการทำโครงการการลงพื้นที่ชุมชน และนำไปเสนอต่ออาจารย์ประจำวิชาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นนำไปเสนอต่อคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในขั้นตอนต่อไป เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการลงพื้นที่เพื่อทำการศึกษาวิจัยและลงพื้นที่โดยการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจำนวน 8 คน และคณะผู้วิจัยได้ทำการเตรียมความพร้อมกับผู้นำชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องในการลงพื้นที่ ศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนและการทำแผนที่เดินดิน หมู่ที่ 14 บ้านใหม่ คลองเตย ตำบลสะแกกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งหมด พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่ ได้จากการศึกษาทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างประเด็นการศึกษา

เก็บรวบรวมข้อมูลและทำการแยกประเด็นที่จะทำการศึกษาไว้เป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ประวัติศาสตร์ชุมชน ลักษณะทางกายภาพและการจัดทำแผนที่เดินดินหมู่บ้านบ้านใหม่คลองเตย

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างมือในการศึกษา

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้มีการทำโครงการการลงพื้นที่ชุมชน และนำไปเสนอต่ออาจารย์ประจำวิชาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นนำไปเสนอต่อคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในขั้นตอนต่อไป เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการลงพื้นที่เพื่อทำการศึกษาวิจัยและลงพื้นที่ คณะผู้วิจัยได้ทำการเตรียมความพร้อมกับผู้นำชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องในการลงพื้นที่ ศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนและ การทำแผนที่เดินดิน หมู่ที่ 14 บ้านใหม่คลองเตย ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดนครราชสีมา

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งหมด พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำเสนอที่ได้จากการศึกษาทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ภาพขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ที่มา:พัฒนาโดยคณะผู้วิจัย.2563

ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง ดังนี้

- ผู้นำชุมชน บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 จำนวน 1 คน
- ผู้สูงอายุในชุมชน จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการศึกษา ได้แก่ 1) เอกสาร และผลที่ได้จากการศึกษา เอกสาร หนังสือเชิงวิชาการ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ และ 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชนและจัดทำแผนที่เดินดิน บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดนครราชสีมา มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือวิจัย เพื่อนำไปสัมภาษณ์ ดังนี้

1) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชนและจัดทำแผนที่เดินดิน บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดนครราชสีมา และนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากการสัมภาษณ์และสังเกตโดยผู้วิจัยนำประเด็นที่จะศึกษากำหนดกรอบคำถามไว้อย่างรอบครอบโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาและมีความยืดหยุ่นต่อการสอบถาม เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องอย่างมีประสิทธิภาพ จากนั้นทำการประสานติดต่อขอเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล และดำเนินการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลในการสัมภาษณ์ประวัติศาสตร์ชุมชนและจัดทำแผนที่เดินดิน บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบการใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชุมชนในการจัดทำแผนที่เดินดิน โดยศึกษาจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ สื่อออนไลน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเสนอข้อมูลเป็นแบบความเรียง

ระยะเวลาในการวิจัย

มิถุนายน 2563 ถึง เดือน กรกฎาคม 2564 ระยะเวลา 14 เดือน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากข้อมูลเบื้องต้นทำให้สามารถนำเอาข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ได้ ทั้งแผนที่เดินดิน ที่สามารถนำไปต่อยอดในการวางแผนการพัฒนาหมู่บ้านไม่ว่าจะเป็นการจัดการพื้นที่รกร้างการก่อสร้างสิ่งก่อสร้างที่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้มากขึ้นโดยที่จะเน้นไปทางการพัฒนาชุมชนในอนาคตต่อไปได้ โดยที่เราจะเน้นไปที่โครงสร้างพื้นฐานว่าทางหมู่บ้านนั้น มีอะไร หรือ ขาดอะไรไป ที่จะสามารถพัฒนาหมู่บ้านในอนาคต หากเราจะยกตัวอย่างที่หมู่บ้านมีอยู่แล้วก็เช่น อ่างเก็บน้ำ ถนน ไฟฟ้า น้ำ ล้วนเป็นสิ่งจำเป็นในการใช้ชีวิตของคนในหมู่บ้าน โดยเฉพาะป่า ที่ชาวบ้านรักษาอย่างดี เพราะว่า ชาวบ้านนั้น เน้นใช้ชีวิตร่วมกับธรรมชาติ โดยพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การที่เราจะรักษาป่าได้นั้นเราควรทำอะไรกันบ้าง โดยเฉพาะหมู่บ้านนั้นเคยประสบอุทกภัย ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อนในอดีต หรือเกิดไฟป่า ทำให้ชาวบ้านเล็งเห็นว่า การปกป้องป่าเป็นสิ่งสำคัญ ในการใช้ชีวิตของชุมชนเป็นอย่างยิ่งผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. ประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดนครราชสีมา
2. ลักษณะทางกายภาพบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดนครราชสีมา
3. การจัดทำแผนที่เดินดิน บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดนครราชสีมา

4.1. ประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดนครราชสีมา

เมื่อก่อนที่จะย้ายมาเป็นหมู่ที่ 14 ชาวบ้านก็อยู่อาศัยกันที่หมู่ 5 มาเป็นเวลานานสมัยนั้นก็จะมีชาวขอม ลาว เขมร ที่เข้ามาอยู่อาศัยด้วย ต่อมาเมื่อชาวลื้อว่า ได้ฐานปราสาทปรางค์คูมีของมีค่าและของโบราณมากมายอยู่ข้างล่างปราสาทแล้วก็ได้มีข่าวไปถึงชาวฝรั่งก็มีฝรั่งประมาณ 3-5 คนมาขุดหาของมีค่าวัตถุโบราณที่รากฐานปราสาทปรางค์คูก็ได้ เป็นจำนวนมากพอต่อมาทั้งชาวบ้าน ลาวขอม เขมรก็พากันเกิดความโลภอยากได้ก็พากันไปขุดไปพบปราสาทจนทำให้เกิดความเสียหายมากมาย แล้วก็เริ่มมีประชากรเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากจึงทำให้จำเป็นต้องขยายแบ่งออกจากหมู่ 5 มาเป็นหมู่ที่ 14 แล้ว (ยายมีแม่) ผู้ใหญ่ตำบล ได้เล่าว่าสมัยนั้นจะมีชาวขอม พม่า เขมร ตายเป็นจำนวนมากทำให้มีศาลายาเพลิงตั้งขึ้นแต่นานชาวบ้านก็ได้เห็นชาวขอมที่อยู่บริเวณนั้นที่ตายไปแล้วไหลออกมาให้เห็นแค่ลำตัวไม่มีหัวทำให้ชาวบ้านแกล้งไม่กล้าออกจากบ้านพอนานมาเรื่องนี้ก็เริ่มซาลงแล้วปัจจุบันก็ไม่มีแต่สมัยนั้นชาวบ้านไม่มี โรงเรียนจึงจำเป็นต้องไปเรียนที่ วัดโคก พอมาปีพุทธศักราช 2490 ก็เริ่มมา

ก่อตั้งโรงเรียนขึ้นมาจนถึงปัจจุบันเมื่อก่อนก็ทำอาชีพปลูกข้าวทำนาเลี้ยงควายเป็นส่วนใหญ่สมัยนี้ก็เป็นคนไทยที่อาศัยอยู่แต่ก็มีคนลาวเขมร ที่มาอยู่อาศัยอยู่ 2-3 คนที่ทำให้มีประชากรมากขึ้นเพราะว่าที่บ้านใหม่คลองเตยหางานทำง่ายแต่สมัยนี้ถ้ามีคนเข้ามาในหมู่บ้านก็ต้องมาทำเรื่องขอบ้านเลขที่ที่ผู้ใหญ่บ้านและเมื่อก่อนต้นหนามเตยที่บ้านคลองเตยเยอะมากแต่พอมานี้ปัจจุบันนี้ไม่ค่อยมีแล้ว

ผู้ใหญ่ดาบส กุดกึ่ง ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ต. สะแกราช อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา เมื่อก่อนเป็นทางผ่านการเดินทางไปยังปราสาทหินพิมาย ทำให้มีการสัญจรไปมาของผู้คน โดยสามารถสังเกตได้จาก ปรารงค์กุเกษม ที่อยู่กับหมู่บ้านมานานับพันปี โดยสมัยนั้นชาวขอมที่มาจากอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ได้จารึกแผ่นทองไว้ในปรารงค์ชั้นที่ 12 ทำให้เราได้รู้ว่าเมื่อก่อนมีชาวขอมอาศัยอยู่ในหมู่บ้านในขณะนั้น และยังมี การค้นพบวัตถุโบราณต่างๆ ในตอนที่ได้ทำการขุดลอกอ่างบึงคำ ทำให้เข้าใจได้ว่า เมื่อก่อนนั้น เคยมีการจัดตั้งที่พำนักอาศัย โดยเป็นชาวขอมได้อาศัยอยู่ ก่อนจะอพยพจากหายไป และในเวลาต่อมา มีการรวมกลุ่มกันเพื่อใช้ชีวิตและอยู่อาศัย คือชาวโคราชและชาวขอมที่ยังคงอาศัยอยู่ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2547 ทางรัฐบาลได้มีพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ ทำให้เกิดหมู่บ้านคลองเตย หมู่ที่ 5 ต.สะแกราช อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา เกิดขึ้นมาในช่วงเวลานั้น เหตุผลที่ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า คลองเตย เนื่องจากทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้มีลำคลอง และมีต้นหนามเตยเต็มไปหมด ทำให้เรียกหมู่บ้านนี้ว่าหมู่บ้านคลองเตย ผู้ใหญ่บ้านคนแรกของหมู่บ้าน บ้านใหม่คลองเตย คือนาย ก้อน รักษากิ่ง ในเวลาต่อมา ได้มีการจัดตั้งเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านคนใหม่คือนาย มานะ เกตุกึ่ง เป็นผู้ใหญ่บ้าน และได้เลื่อนขึ้นไปเป็น นายกำนันของตำบลสะแกราช ต่อมา มีการขยายของครอบครัว ทำให้การดูแลการปกครองนั้นไม่ทั่วถึง ทำให้ทางหมู่บ้าน ได้ขออนุมัติจากราชการเพื่อขอแยกการปกครอง ทางราชการจึงได้อนุมัติให้แยกการปกครองเมื่อเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2547 จึงเกิดเป็นหมู่บ้านบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ต.สะแกราช อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมาเกิดขึ้น โดยมีนาย วิเชียร วัตกึ่ง ดำรงเป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก และมีนาง ผมหอม สีกุดเวียง และ นาง ดาบส กุดกึ่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จนกระทั่ง นาย วิเชียร วัตกึ่ง ได้สิ้นสุดวาระการปกครอง ทำให้นาง ดาบส กุดกึ่ง ถูกรับเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้านคนต่อมา เมื่อเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2551 ถึงปัจจุบัน โดยมีนาง ผมหอม สีกุดเวียง และนาง อำนวน ศรีสะเก็ก เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมานับแต่นั้น

รูปที่ 1 ปราสาทคูเกษม

ด้านเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพประชากรส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพมากกว่า 1 อาชีพ และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรอาชีพหลักคือทำนาและอาชีพรองคือทำไร่ทำสวนหัตถกรรม และการรับจ้างทั่วไปผลผลิตที่จำหน่ายสู่ตลาดภายในและนอกชุมชนได้แก่ข้าวหลามข้าวโพดพืชผักสวนครัวผักหวานหลักการรวมกลุ่ม/องค์กรในหมู่บ้านคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน(กพสม.) คณะกรรมการเยาวชนหมู่บ้าน(กยม.)กลุ่มข้าวแต่น้ำแดงโมกลุ่มพักปลอดสารพิษ กลุ่มร้อยพวงมาลัย กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง(กทบ.) กองทุนแม่ของแผ่นดินครอบครัวพอเพียงต้นแบบปลอดภัยาสพฤิต

รูปที่ 2 นาในหมู่บ้าน บ้านใหม่คลองเตย

4.2. ลักษณะทางกายภาพบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดนครราชสีมา

บ้านใหม่คลองเตย ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของที่สูงตอนกลาง ซึ่งอยู่ใกล้ เคียงกับแนวเขตพื้นที่ราบสูงโคราชประกอบด้วยเนินเขาเตี้ยๆ อยู่ทั่วไป สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบ และ ป่าภูเขาสูงสลับกันไปลักษณะดินเป็นดินล่วนปนทราย และมีคลองเชียงชา อยู่ทางตะวันออกของหมู่บ้าน อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือติดกับบ้านคลองเตยหมู่ที่ 5 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดนครราชสีมา

ทิศใต้ติดกับบ้านตะกุดรังหมู่ที่ 4 ตำบลอุดมทรัพย์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันออกติดกับ บ้านโคกสะแกกราชหมู่ที่ 3 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันตกติดกับบ้านคลองเตยหมู่ที่ 5 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดนครราชสีมา

ลักษณะทางภูมิอากาศ

1. ฤดูกาล

บ้านใหม่คลองเตย ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ดังนั้นจึงมีลักษณะสภาพภูมิอากาศลักษณะเดียวกับสภาพภูมิอากาศภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง แบ่งเป็น 3 ฤดูตามปริมาณน้ำฝน และอิทธิพลของลมมรสุมพัดผ่านดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ฤดูฝน เริ่มประมาณเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม บริเวณบ้านใหม่คลองเตย จะมีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากมหาสมุทรอินเดีย อ่าวไทยพัดผ่าน ลมนี้จะพากระแสอากาศอุ่น และความชื้นเข้ามาในบริเวณพื้นที่ทำให้เกิดฝนตกทั่วไป และ ฝนตกชุกในช่วงเดือน กันยายน

1.2 ฤดูหนาว เริ่มประมาณเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ เนื่องจากบริเวณพื้นที่ของบ้านใหม่คลองเตย ตั้งอยู่ด้านหลังของเทือกเขาพนมดงรัก และถูกล้อมกรอบ อยู่จัดเป็นเขตเงาฝน ซึ่งได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้น้อยลง และในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ เป็นช่วงที่ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจากประเทศจีนพัดผ่าน ซึ่งจะพัดพาเอาความแห้งแล้ง และอากาศที่หนาวเย็นมาด้วย

1.3 ฤดูแล้ง เริ่มประมาณเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจากประเทศจีนพัดผ่าน และอ่อนกำลังลงประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ ทำให้อากาศร้อนขึ้นประกอบกับกระแสลมจากทะเลจีนใต้จะเริ่มพัดเข้าสู่ประเทศไทยทางทิศใต้ ทำให้อากาศบริเวณพื้นที่ บ้านใหม่คลองเตย จะร้อนขึ้นในช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม แต่จะร้อนจัดมากประมาณกลางเดือนเมษายนถึงกลางเดือนพฤษภาคม

4.3 การจัดทำแผนที่เดินดิน บ้านใหม่ คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบล สะแกราษ อำเภอบึงรังชัย จังหวัด นครราชสีมา

แผนที่เดินดิน ในบ้านใหม่คลองเตยมีส่วนสำคัญคือทำให้มองภาพรวมของพื้นที่ศึกษาในการทำแผนเดินดิน ทางกายภาพของชุมชนถนนตรอกซอยจะเพิ่มเติมความเจริญมีการเสียสละที่ดินให้สาธารณะนอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเรียนรู้และเข้าถึงชุมชนแล้วยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือสร้างสัมพันธภาพระหว่าง ผู้คน กลุ่มคน หน่วยงานองค์กรต่างๆในท้องถิ่นที่มี ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตลอดจนหน่วยงานองค์กรต่างๆจากภายนอกด้วยหมู่บ้านบ้านใหม่ คลองเตย เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่ แยกออกมาจากบ้านคลองเตย หมู่ 5 ตำบลสะแกราษ อำเภอบึงรังชัย จังหวัดนครราชสีมา จากที่ว่าการอำเภอบึงรังชัยถึงหมู่บ้านบ้านใหม่คลองเตยประมาณ 11 นาที หมู่บ้านบ้านใหม่คลองเตย ห่างจากตัวจังหวัดนครราชสีมา ประมาณ 50 กิโลเมตร มี คร้วเรือนจำนวน 138 คร้วเรือน ประชากรทั้งหมด 600 คน แบ่งออกเป็น ชาย 358 คน และ หญิง 242 คน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก นอกจากนั้นหมู่บ้าน บ้านใหม่คลองเตย ได้รับรางวัลหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดทำแผนที่เดินดิน เป็นการศึกษาพื้นฐานของชุมชนเพื่อที่จะได้นำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน จัดทำแผนที่เดินดินให้กับหมู่บ้านและจัดทำเป็นข้อมูลเพื่อให้สะดวกต่อผู้ที่มาศึกษา

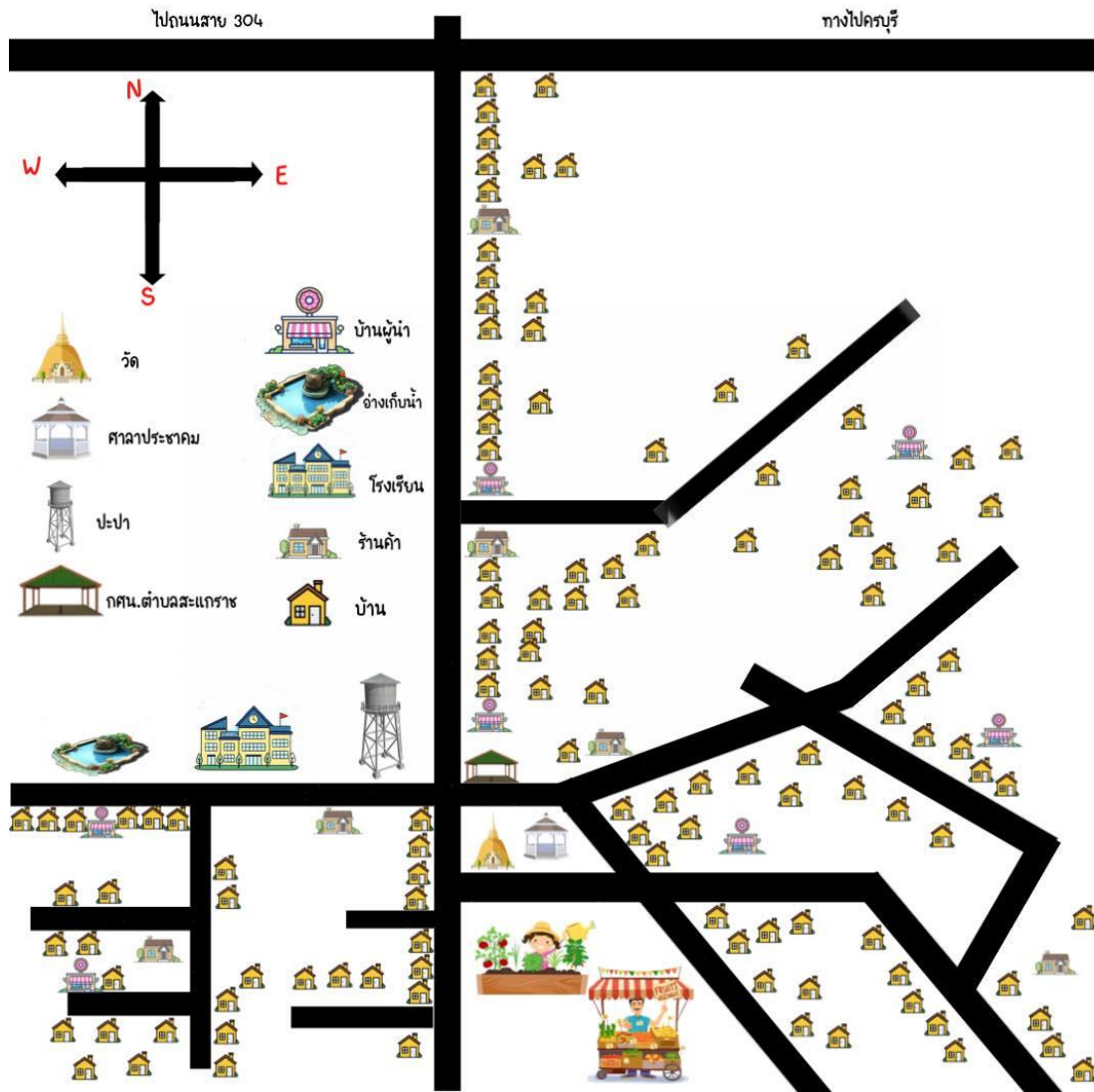
ผลจากการสัมภาษณ์แผนที่เดินดิน บ้านใหม่คลองเตยหมู่ที่ 14 ตำบลสะแกราษ อำเภอบึงรังชัย จังหวัดนครราชสีมา

1.ผู้ใหญ่ ดาบส กูดกิ่ง

ได้ให้ข้อมูลแผนที่เดินดิน บ้านใหม่คลองเตย มีการเสียสละที่ดินของตัวเองบางส่วนให้เป็นทางสาธารณะอยากได้เสาไฟบางส่วนในพื้นที่ของตัวเองชาวบ้านให้ความร่วมมือในการศึกษาการจัดทำ

แผนที่เดินดิน พื้นที่ของหมู่บ้านมีลักษณะเป็นเนินเขา ทิศเหนือติดกับบ้านคลองเตยหมู่ที่ 5 ตำบลสะแกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ทิศใต้ติดกับบ้านตะกุดรังหมู่ที่ 5 ตำบลอุดมทรัพย์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ติดตะวันออกติดกับ บ้านโคกสะแกราชหมู่ที่ 3 ตำบลสะแกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ทิศตะวันตกติดกับบ้านคลองเตยหมู่ที่ 5 ตำบลสะแกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา หมู่บ้านมีความอุดมสมบูรณ์มีน้ำที่ไหลมาจากเขามีแหล่งอาหารที่สมบูรณ์และเหมาะแก่การปลูกพืช แผนที่เดินดิน นั้นได้ถูกสร้างขึ้นมาให้เราเข้าใจสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านเอาไว้ให้ชาวบ้านศึกษาและเข้าใจอย่างเรียบง่าย และ ผู้ใหญ่ตำบล กุดกึ่ง ได้กล่าวเอาไว้เพิ่มว่าแผนที่เดินดินนั้นจึงจำเป็นต่อหมู่บ้าน เนื่องจากสามารถนำมาวางแผนและต่อยอดได้อย่างเหมาะสม

รูปที่ 3 แผนที่เดินดิน บ้านใหม่คลองเตย

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

เนื้อหาในบทนี้เป็นการนำเสนอสรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะจากการวิจัยการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนและจัดทำแผนที่เดินดินหมู่บ้าน บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอ ปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ตามหัวข้อดังนี้

- 5.1 สรุปผลการวิจัย
- 5.2 อภิปรายผลการวิจัย
- 5.3 ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย
- 5.4 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ประวัติศาสตร์บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

เมื่อก่อนบ้านใหม่คลองเตยเป็นทางผ่านการเดินทางไปยังปราสาทหินพิมาย ทำให้มีการสัญจรไปมาของผู้คน โดยสามารถสังเกตได้จาก ปรากฏร่องรอย ที่อยู่กับหมู่บ้านมานับพันปี โดยสมัยนั้นชาวขอมที่มาอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ได้จารึกแผ่นทองไว้ในปรากฏชั้นที่ 12 ทำให้เราได้ว่าเมื่อสมัยก่อนมีชาวขอมอาศัยอยู่ในหมู่บ้านในขณะนั้น และยังมี การค้นพบวัตถุโบราณต่างๆ ในตอนที่ได้ทำการขุดลอกอ่างบึงคำ ทำให้เข้าใจได้ว่า เมื่อสมัยก่อนนั้น เคยมีการจัดตั้งที่พำนักอาศัย โดยเป็นชาวขอมได้อาศัยอยู่ ก่อนจะอพยพจากหายไป และในเวลาต่อมาได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อใช้ชีวิตและอยู่อาศัย คือชาวโคราชและชาวขอมที่ยังคงอาศัยอยู่ จนกระทั่งปี พ.ศ 2547 ทางรัฐบาลได้มีพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ ทำให้เกิดหมู่บ้านคลองเตย หมู่ที่ 5 ต.สะแกกราช อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา เกิดขึ้นมาในช่วงเวลานั้น เหตุผลที่ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า คลองเตย เนื่องจาก ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้มีลำคลอง และมีต้นเตยหนามเต็มไปหมด ทำให้เรียกหมู่บ้านนี้ว่า หมู่บ้านคลองเตย ผู้ใหญ่บ้านคนแรกของหมู่บ้าน บ้านใหม่คลองเตย คือ นาย ก้อน รักษา กิ่ง ในเวลาต่อมา ได้มีการจัดตั้งเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านคนใหม่ คือ นาย มานะ เกตุ กิ่ง เป็นผู้ใหญ่บ้าน และได้เลื่อนขั้นไปเป็น นายกำนันของตำบลสะแกกราช ต่อมา มีการขยายของครอบครัว ทำให้การดูแลการปกครองนั้นไม่ทั่วถึง ทำให้ทางหมู่บ้าน ได้ขออนุมัติจากราชการเพื่อขอแยกการปกครอง ทางราชการจึงได้อนุมัติให้แยกการปกครอง เมื่อ เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2547 จึงเกิดเป็น หมู่บ้าน บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ต.สะแกกราช อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมาเกิดขึ้น โดยมี นาย วิเชียร วัต กิ่ง ดำรงเป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก และมีนาง ผมหอม สี กุด เวียง และ นาง ดาบส กุด กิ่ง เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จนกระทั่ง นาย วิเชียร วัต กิ่ง ได้สิ้นสุดวาระการปกครอง ทำให้ นาง ดาบส กุด กิ่ง ถูกเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้านคนต่อมา เมื่อเดือน มิถุนายน พ.ศ.

2551 ถึงปัจจุบัน โดยมีนาง ผอม สีกุดเวียง และนาง อำนวย ศรีสะเก็ง เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมานับแต่บัดนั้น

5.1.2 เพื่อศึกษาลักษณะกายภาพของบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

บ้านใหม่คลองเตย ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของที่สูงตอนกลาง ซึ่งอยู่ใกล้ เคียงกับแนวเขตพื้นที่ราบสูงโคราชประกอบด้วยเนินเขาเตี้ยๆ อยู่ทั่วไป สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบ และ ป่าภูเขาสูงสลับกันไปลักษณะดินเป็นดินล่วนปนทราย และมีคลองเชียงชา อยู่ทางตะวันออกของหมู่บ้าน อาณาเขตติดต่อ ทั้ง 4 ทิศ ทิศเหนือติดกับบ้านคลองเตยหมู่ที่ 5 ตำบลสะแกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ทิศใต้ติดกับบ้านตะกุดรังหมู่ที่ 4 ตำบลอุดมทรัพย์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ติดตะวันออกติดกับ บ้านโคกสะแกราชหมู่ที่ 3 ตำบลสะแกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ทิศตะวันตกติดกับบ้านคลองเตยหมู่ที่ 5 ตำบลสะแกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา บ้านใหม่คลองเตย ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ดังนั้นจึงมีลักษณะสภาพภูมิอากาศลักษณะเดียวกับสภาพภูมิอากาศภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง แบ่งเป็น 3 ฤดูตามปริมาณน้ำฝน และอิทธิพลของลมมรสุมพัดผ่าน 1.ฤดูฝน 2.ฤดูหนาว 3.ฤดูแล้ง

5.1.3 การจัดทำแผนที่เดินดิน บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

แผนที่เดินดิน ในบ้านใหม่คลองเตยมีส่วนสำคัญคือทำให้มองภาพรวมของพื้นที่ศึกษาในการทำแผนที่เดินดิน ทางกายภาพของชุมชนถนนตรอกซอยจะเพิ่มเติมความเจริญมีการเสียดินให้สาธารณชนนอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเรียนรู้และเข้าถึงชุมชนแล้วยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือสร้างสัมพันธภาพระหว่าง ผู้คน กลุ่มคน หน่วยงานองค์กรต่างๆในท้องถิ่นที่มี ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตลอดจนหน่วยงานองค์กรต่างๆจากภายนอกด้วยหมู่บ้านบ้านใหม่ คลองเตย เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่แยกออกมาจากบ้านคลองเตย หมู่ 5 ตำบลสะแกราช อำเภอปัก ธงชัย จังหวัดนครราชสีมา จากที่ว่าการอำเภอปักธงชัยถึงหมู่บ้านบ้านใหม่คลองเตย ประมาณ 11 นาที หมู่บ้านบ้านใหม่คลองเตยห่างจากตัวจังหวัดนครราชสีมา ประมาณ 50 กิโลเมตร มี ครั้วเรือนจำนวน 138 ครั้วเรือน ประชากรทั้งหมด 600 คน แบ่งออกเป็น ชาย 358 คน และ หญิง 242 คน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก นอกจากนั้นหมู่บ้าน บ้านใหม่คลองเตย ได้รับรางวัลหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดทำแผนที่เดินดิน เป็นการศึกษาพื้นฐานของชุมชนเพื่อที่จะได้นำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนา หมู่บ้าน จัดทำแผนที่เดินดิน ให้กับหมู่บ้านและจัดทำเป็นข้อมูล เพื่อให้สะดวกต่อผู้ที่มาศึกษา

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนและการจัดทำแผนที่เดินดิน บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบล สะแกราช อำเภอปรางค์ จังหวัดนครราชสีมา ที่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ 1.เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกราช อำเภอปรางค์ จังหวัดนครราชสีมา 2.เพื่อศึกษาลักษณะกายภาพของบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกราช อำเภอปรางค์ จังหวัดนครราชสีมา 3.เพื่อจัดทำแผนที่เดินดิน บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกราช อำเภอปรางค์ จังหวัดนครราชสีมา ความเป็นอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 คน ในอดีตบ้านใหม่คลองเตย มีปราสาทปรางค์ กุ่มีของมีค่าและของโบราณมากมายอยู่ภายใต้ปราสาท ทำให้ชาวบ้าน ซึ่งประกอบด้วย ชาวเขมร ลาว และไทย ที่อาศัยอยู่ได้มาขุดหาสิ่งของจนทำให้ปราสาทได้รับความเสียหาย เมื่อก่อนชาวบ้านไม่มีโรงเรียนเรียนหนังสือ จึงต้องเรียนที่วัดโคก พอในปี พ.ศ 2490 จึงได้เริ่มก่อตั้งโรงเรียนขึ้นมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อก่อนชาวบ้านจะทำนา เลี้ยงปศุสัตว์เป็นหลัก ต่อมาชุมชนก็เริ่มขยายตัวใหญ่มากขึ้น เนื่องจาก คนจากภายนอกเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนมากขึ้นเพราะว่าที่บ้านใหม่คลองเตยหางานทำได้ง่าย ทำให้ในปี พ.ศ 2547 ได้มีการขออนุมัติให้แยกการปกครอง จึงเกิดเป็น บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกราช อำเภอ ปรางค์ จังหวัดนครราชสีมา เกิดขึ้น โดยลักษณะของบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 อยู่ในเคียงกันแนวเขตพื้นที่ราบสูงโคราชประกอบด้วยเนินเตี้ยๆ โดยมี 3 ฤดูหนาว ฤดูฝน และฤดูแล้ง การจัดทำแผนที่เดินดิน โดยการสร้างขึ้นมานั้น จะใช้ลักษณะกายภาพของชุมชน เพื่อให้เข้าใจถึงสภาพแวดล้อมและขอบเขตต่างๆ ภายในหมู่บ้าน เพื่อให้คนในชุมชนได้ศึกษาและเข้าใจแผนที่เดินดิน อย่างเรียบง่าย เพราะฉะนั้นการจัดทำแผนที่เดินดิน เพื่อคนในชุมชนนั้นมีความจำเป็นอย่างมาก

จากผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทักษ์ ศิริวงศ์ (2553) การวิจัยเรื่องประวัติศาสตร์ชุมชนตลาดบางหลวง ร.ศ 122 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนตลาดบางหลวง ร.ศ 122 การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ โดยใช้การสัมภาษณ์เป็นหลักโดยตามหา การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนบ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นด้านความเป็นอยู่ของชุมชน ประวัติศาสตร์ของหมู่บ้าน การใช้ชีวิตในระยะเวลาที่ผ่านมา

5.3 ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย

1) การสัมภาษณ์กับคนในชุมชนเนื่องจากการทำวิจัยนี้ลงไปเพียงแค่ 1 หมู่บ้าน ดังนั้นการลงไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ต้องอาศัยความร่วมมือกับคนในชุมชน ซึ่งก็ได้รับผลตอบรับเป็นอย่างดี แต่ว่าบางครั้งคนในชุมชน ก็ไม่ทราบถึงประวัติศาสตร์หมู่บ้าน หรือ เพิ่งย้ายมาอยู่ ทำให้ข้อมูลที่ได้รับมาไม่เพียงพอ หรือบางครั้งก็ถูกปฏิเสธ ในการให้ความร่วมมือกับการสัมภาษณ์ โดนไล่บ้างหรือโดนหาว่าจะมาหลอกคนในชุมชน

จากปัญหาข้างต้น ทีมวิจัยได้ร่วมมือกันหาแนวทาง ให้ผู้นำชุมชน กล่าวประกาศ ให้คนในชุมชนรับรู้ว่าเป็นมิตร ทำความเข้าใจต่อคนในชุมชน แล้วค่อยๆทำความเข้าใจกับบ้านข้างเคียงและกระจายออกไปจนทั่วหมู่บ้าน ซึ่งต่อมาชาวบ้านก็ให้ความร่วมมือกับการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี

5.4 ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับการศึกษาประวัติศาสตร์และแผนที่เดินดิน บ้านใหม่คลองเตย ตำบล สะแกราช อำเภอ ปักธงชัย จังหวัด นครราชสีมา ผู้วิจัยและคณะจึงมีข้อเสนอแนะในการพัฒนา

5.4.1 ข้อเสนอแนะในการพัฒนา

1) ข้อเสนอแนะในการศึกษาประวัติศาสตร์ บ้านใหม่คลองเตย ควรมีสถานที่ศึกษาประวัติศาสตร์ของชุมชนตนเอง เนื่องจากว่า มีหลักฐานคือ ปราสาทปรางค์กู่เกษม ที่เป็นจุดสำคัญที่ทำให้เข้าใจประวัติศาสตร์ของหมู่บ้าน ทางผู้วิจัยและคณะ จึงอยากให้สร้างแหล่งการเรียนรู้คู่กับปราสาทปรางค์กู่ ทำให้คนในชุมชนหรือคนนอกชุมชนที่เข้ามาเยี่ยมชมหมู่บ้านได้รับรู้และเข้าใจประวัติศาสตร์ของหมู่บ้านด้วยตนเอง

2) ข้อเสนอแนะแผนที่เดินดิน ทางบ้านใหม่คลองเตยมีพื้นที่ที่เป็นป่าชุมชนเยอะมาก แต่ไม่ได้นำมาสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์ต่อหมู่บ้านอย่างเพียงพอ เพราะคนในหมู่บ้านมักจะไปชอบแค่เพียงเก็บเห็ดในป่า ไม่ได้นำมาพัฒนาต่อยอดให้เข้ากับสมัยใหม่ หรือ การพัฒนาในด้านสมุนไพรในป่าอย่างเพียงพอ

บรรณานุกรม

- โกมาตรจึงเสถียรทรัพย์. (2545). วิธีชุมชน คู่มือการเรียนรู้ที่ทำให้งานชุมชนง่ายได้ผลและสนุก.
- สถาบันวิจัยระบบ สาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. นนทบุรี.
- ขวัญชัย ลำปา. (2553). การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้เพื่อศึกษาสถานการณ์ครอบครัวโดยใช้แผนที่เดินดิน ในพื้นที่ตำบลแม่เนาตึง อำเภอปายจังหวัดแม่ฮ่องสอน.
- ณริศรา สุกแป้น. (2561). งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพลังชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการคางจำไหลในพื้นที่ตำบลโคกม่วงอำเภอลองหอยโข่งจังหวัดสงขลา.
- ดาฤทัย จรูญทอง. (2552). ประวัติศาสตร์ชุมชนอุรักลาไวย์เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล ระหว่างปี พ.ศ. 2493-2549.
- น้ำเงิน จันทรมณี. (2551). แผนที่เดินดิน : เครื่องมือสำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน
- ธิดารัตน์ เวชกุล. (2550). การพัฒนาศักยภาพและโอกาสคนจน โดยการจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเอง ตำบลบ้านท่าเนียน อำเภอศรีรัตนนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- พงษ์ศิริ เทพวงศ์. (2553). ประวัติศาสตร์ชุมชนตลาดบางหลวง ร.ศ.122 อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม.
- พงษ์ศิริ เทพวงศ์. (2553). ประวัติศาสตร์ชุมชนตลาดบางหลวง ร.ศ.122 อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม.
- พรรณี บัวเล็ก. (2551). วิธีชุมชนเครื่องมือ 7 ชิ้นที่ทำให้งานชุมชน ได้ผล และสนุก.
- พิทักษ์ ศิริวงศ์. (2553). การวิจัยเรื่องประวัติศาสตร์ชุมชนตลาดบางหลวง ร.ศ 122.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2560). แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากร.
- ยงยุทธ ชูแว่น. (2545). ความสำคัญและขอบเขตของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในปัจจุบัน.
- วาทีศย์ เรียมริมมะตัน. (2556). ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา.
- ศยามล เพียรงาน. (2551). การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน เพื่อการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น : กรณีของตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน.
- ศรีศักดิ์ วัลลิโภทม. (2559). เปิดประเด็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่น : แนวคิดวิธีการ.
- สามารถ ยิ่งกำแหง. (2553). แนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชิงชาวบ้านหินหล่อง ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียน อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา.
- สุกัญญา ดวงอุปมา. (2556). การศึกษาเบื้องต้นเพื่อหาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโนนสง่า.
- อนุพงษ์ อินฟ้าแสง. (2552). การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน "ชุมชนหนองแวม".
- อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2545). นิเวศประวัติศาสตร์ : פרמแดนความรู้. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- อรัญญา พงศ์สะอาด. (2553). ประวัติศาสตร์ชุมชนในการจัดสวัสดิการเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสานใต้.

ภาคผนวกภาค ก
รายชื่อผู้ให้ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

เรื่อง การจัดทำแผนที่เดินดิน และประวัติศาสตร์ชุมชน หมู่ที่ 14 บ้านใหม่คลองเตย ตำบลสะแกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

1. ผู้ใหญ่ตาส กุดกิง

บ้านเลขที่ 52 หมู่ที่ 14 บ้านใหม่คลองเตย ตำบลสะแกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

2. คุณยายมี กุดกิง

บ้านเลขที่ 52 หมู่ที่ 14 บ้านใหม่คลองเตย ตำบลสะแกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนและจัดทำแผนที่เดินดินหมู่บ้าน บ้านใหม่
คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อผู้วิจัย นางสาว วชิรญาณ ฝั่งกิ่ง และ คณะผู้จัดทำ

อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.กนกพร ฉิมพลี

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

วันเดือนปีที่สัมภาษณ์.....

เริ่มการสัมภาษณ์เวลา.....น. จบการสัมภาษณ์เวลา.....น.

ประเด็นคำถาม

1. ด้านแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา

1.1 ชาวบ้านบ้านใหม่คลองเตยให้ความสำคัญกับการศึกษาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

1.2 ชาวบ้านบ้านใหม่คลองเตยได้รับการพัฒนาการศึกษามากน้อยเพียงใด

.....

.....

.....

.....

.....

2. แนวคิดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชน

.....
.....
4.2 บ้านใหม่คลองเตยมีการจัดให้มีสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ถนน น้ำประปา อย่างทั่วถึงหรือไม่

.....
.....
.....
.....
.....
.....
5. แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมชุมชน

5.1 ชุมชนบ้านใหม่คลองเตยมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สมบูรณ์อย่างไร

(ภาพที่1.1 เก็บข้อมูลประวัติชุมชนบ้านใหม่คลองเตย)

(ภาพที่ 1.2 สอบถามประวัติชุมชนบ้านใหม่คลองเตย)

(ภาพที่1.3 สอบถามเกี่ยวกับความเป็นมาปรางค์กู่เกษม)

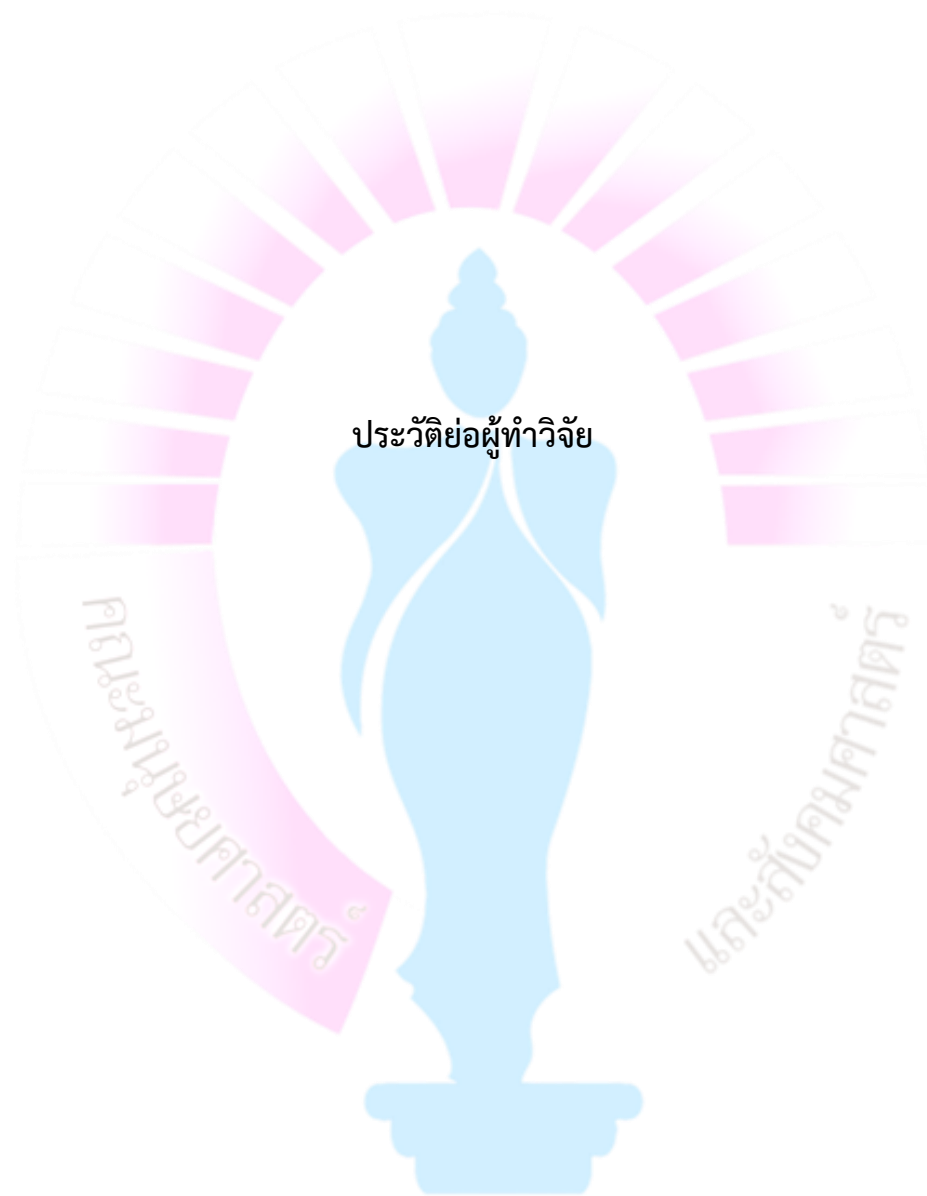
(ภาพที่1.4 สอบถามความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้าน)

(ภาพที่ 1.5 ศึกษาหมู่บ้านจากชุดความรู้ของชุมชน)

(ภาพที่ 1.6 จัดบันทึกจากเอกสารที่ให้สัมภาษณ์)

ชื่อ นางสาว จีระวรรณ กัลป์โยธิน

สถานที่ติดต่อ โปรแกรมวิชาการพัฒนาสังคม
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

E-mail Jeerawangunlayothin@gmail.com

ประวัติการศึกษา จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่6 จากโรงเรียนเทศบาล1
อำเภอนางรอง
กำลังศึกษาปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.)
สาขาการพัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ชื่อ นางสาว วชิรญาณ ฝั่งกิ่ง

สถานที่ติดต่อ โปรแกรมวิชาการพัฒนาสังคม
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

E-mail Wachiachirayoil43@gmail.com

ประวัติการศึกษา จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่6 จากโรงเรียนบ้านใหญ่บุรีรัมย์
อำเภอบุรีรัมย์
กำลังศึกษาปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.)
สาขาการพัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ชื่อ นางสาว วาสนา ศรีจตุรัส

สถานที่ติดต่อ โปรแกรมวิชาการพัฒนาสังคม
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

E-mail PangsriJtturat.12@gmail.com

ประวัติการศึกษา จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่6 จากโรงเรียนสุรนารีวิทยา
อำเภอเมือง
กำลังศึกษาปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.)
สาขาการพัฒนารัฐวิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ชื่อ นางสาว อมรรัตน์ อิติปิ

สถานที่ติดต่อ โปรแกรมวิชาการพัฒนาสังคม
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
เลขที่ 340 ถนนสุนทรารายณ์ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

E-mail amornrat1999itipi@gmail.com

ประวัติการศึกษา จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่6 จากโรงเรียนพิมายวิทยา
อำเภอพิมาย
กำลังศึกษาปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.)
สาขาการพัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์

ชื่อ

สถานที่ติดต่อ

E-mail

ประวัติการศึกษา

นาย จิรายุ ไม่ย่อท้อ

โปรแกรมวิชาการพัฒนาสังคม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง

อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

6140308130@nrru.ac.th

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่6 กศน. สีคิ้ว

อำเภอสีคิ้ว

กำลังศึกษาปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.)

สาขาการพัฒนสังคม

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

คณะมนุษยศาสตร์

และสถาบันราชภัฏ

รายงานการเงินทุนอุดหนุนการวิจัยนักศึกษา ปีงบประมาณ 2563

ชื่อหัวหน้าโครงการ.....นางสาว จีระวรรณ กัลโยธิน.....สาขา.....การพัฒนา
สังคม

ชื่อโครงการ.....การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนและจัดทำแผนที่เดินดินหมู่บ้าน
บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดนครราชสีมา

ระหว่างเดือน.....มิถุนายน พ.ศ. 2563.....ถึง.....กรกฎาคม พ.ศ. 2564

ที่	รายการ	จำนวนเงิน	
		บาท	สตางค์
1	วันที่ 22 มิถุนายน 2563 ค่าใช้สอย ค่ารถ เหมารวม สำรวจพื้นที่วิจัย ครั้งที่ 1 จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ถึง บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดนครราชสีมา	1,000	
2	วันที่ 30 กรกฎาคม 63 ค่าวัสดุ-อุปกรณ์ 1. ปากกาลูกลื่น Java จำนวน 5 ด้าม 2. สมุดบันทึก 4 จำนวน 4 เล่ม 3. กระดาษ A4 จำนวน 1 ลัง 4. หมึกปริ้นเตอร์ Brother 1 ชุด	100 80 560 800	
3	วันที่ 31 กรกฎาคม 63 ค่าใช้สอย ค่ารถ เหมารวม ลงพื้นที่เก็บข้อมูล ครั้งที่ 1 จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ถึง บ้านใหม่คลองเตย	1,000	

	หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมราช จังหวัดนครราชสีมา		
4	วันที่ 4 กันยายน 63 ค่าใช้จ่าย ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ลงพื้นที่เก็บข้อมูล ครั้งที่ 2 จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ถึง บ้านใหม่คลองเตย หมู่ที่ 14 ตำบลสะแกกราช อำเภอปทุมราช จังหวัดนครราชสีมา เป็นระยะทางไปกลับ 116 กิโลเมตร	464	
5	วันที่ 2 ตุลาคม 2563 ค่าวัสดุ-อุปกรณ์ 1. ค่าสันแท้ม จำนวน 12 อัน 2. หมึกเติม Brother 1 ชุด	120 800	
6	วันที่ 24 ธันวาคม 2563 ค่าใช้จ่าย 1. รายงานความก้าวหน้าวิจัย ส่งคณะ บทที่ 1 - บทที่ 4 จำนวน 46 หน้า	161	
7	วันที่ 9 กรกฎาคม 2564 1. ค่าถ่ายเอกสารพร้อมเข้าเล่มฉบับสมบูรณ์ 1 ฉบับ	203	
8	วันที่ 12 กรกฎาคม 2564 1. ค่าถ่ายเอกสารพร้อมเข้าเล่ม 1 ฉบับ	120	
	รวม	5,408	

